

*Ha egy szép élet vágyát őröd,
a múlttal nem szabad törődnöd,
s mindig úgy tégy, ha veszteség ér,
...mint hogyha újjászülten élnél.
Mit akar? - kérd meg minden naptól,
és minden nap felel majd akkor.
Tetteidnek tudjál örülni,
más tetteit tudd megbecsülni!
Főként ne gyűlölj egy embert se,
s a többit hagyd az Úristenne!
(J. W. Goethe)*

BULÁNYI GYÖRGY

HISZEK...

A Márk-féle változat: *Térjetez meg, és higgyetek az evangéliumban.* Pár héttel ezelőtt elárultam nektek, hogy a Hozsanna énekeskönyvben meg lehet találni a Hiszek egy szövegét. Utána meg a kocsiban valaki elmondta, hogy úgy szoktam emlegetni az ittenieket, mint annak a népét, aki nem nagyon lelkesedik a Hiszekegy-felmondásért. Vártam, hogy ülepedjék nálam egy kicsit a dolog, aztán a szövegszerkesztő elé ültem. Íme az eredmény, a szerkesztmény.

Mondjuk-e a Hiszekegyet vagy ne mondjuk? Az Értelmező Kéziszótár szerint a *hisz* ige első jelentése: *a valósággal egyezőnek, igaznak tekint.* Van hatmilliárd ember, van durván hatezer vallás, s ennek megfelelően hatezer különféle Hiszekegy. De az egyes vallásokhoz tartozók is a maguk módján hisznek, s a Hiszekegyükből az egyik ember ezt a tételt, a másik ember meg amazt nem fogadja el. (Enyhíték: egy kicsit másképpen magyarázza, mint a papja.) Így aztán valójában nem hatezer Hiszekegy van, hanem hatmilliárd. Ha egy vallási közösséghez akarok tartozni, akkor el kell mondanom a választott vallási közösség Hiszekegyét – úgy tetszik.

De hát ha valaki nem akar hazudni? Ha valaki nem akarja kinyilvánítani azt, hogy a valósággal megegyezőnek, igaznak tekinti azt, amit nem tekint a valósággal megegyezőnek és igaznak, vagy legalább is nem tudja megállapítani azt, hogy vallásának egyik vagy másik tétele megegyezik-e valósággal, igaznak tekinthető-e – az mit csináljon? Ne legyen vallási közössége? De hát szüksége van rá, mert találkozni akar olyan emberekkel, akik – mondjuk, az azonos neveltetésük miatt – legalábbis nagyjából azt tartják a valósággal egyezőnek és igaznak, amit ő. Mit csináljon? Csináljon egy új vallást! Hogy lehet vallást csinálni új Hiszekegy nélkül? Még ha hárman meg is egyezünk egy új Hiszekegyben, semmi sem biztosítja, hogy hármunkból én vagy te holnap is azt fogjuk-e a valósággal egyezőnek, igaznak tekinteni, amit tegnap aláírtunk.

A *Bokor* kidolgozott egy lehetőséget. Nincs Hiszekegye, csak Hűségimája, s amelyet nem is kötelező elmondani; elmondjuk, ha akarjuk. A *Bokor* mindenegyes

XVIII. évfolyam 3. szám

2011. MÁRCIUS

TARTALOM:

A Koinónia régebbi számai elérhetők: www.bulanyi.hu

Bulányi György, Hiszek...	1805
Dóry István, Válasz...	1807
Bulányi György, A fürdés	1808
Habos László, Csoportkép hölgyekkel	1808
Dr. Héjjas István, Könyvajánló	1809
Korponai Erzsébet, Mi a valóság?	1810
Faragó Ferenc, Valóság?!	1812
Farkas István, A mag és a Willendorfi Vénusz	1814
Garay András, A hét gerezd	1815
Márcki Imre, A lélek temploma	1820
Széplaki Zsolt, Élménybeszámoló Peruból	1822
Finta Lajos, Levél Peruból	1823
Hellmuth Holthaus, Gyermekkori válságok	1824
Anthony de Mello, Gondolatok...	1824

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»

tagja ahhoz a vallási közösséghez tartozik – ha akar –, amelyet választ magának. Ha papként tartozik a választott valláshoz, el is mondja hangosan vallásának krédóját; ha nem-papként tartozik hozzá, akkor becsukhatja száját, amikor Hiszekegyet mond választott vallási közössége. De hát akár mondja, akár befogja a száját – mondhatja valaki – hazudik, mert valamit a Hiszekegyből másképpen gondol, azaz a valósággal egyezőnek, igaznak nem tekinti. Hiszen helyben marad, amikor a Hiszekegyet mondják, pedig ezt vagy azt nem hiszi. Tehát hazudik és hazudik.

Mi a megoldás? Ki kell egészíteni az Értelmező Kéziszótárt. Kell belé egy második jelentés is. Előbb elmondanám, hogy is vagyok én ezzel az egésszel, majd utána megpróbálom megfogalmazni a szótár számára a második jelentést. A Hiszekegyben nem szerepelnek nyilvánvalóságok; olyan megállapítások, amelyeket a szaktudományok elemi, középfokú vagy felsőfokú tankönyveiben találhatunk. A Hiszekegyek megállapításai nem a tapasztalható valóságra vonatkoznak. A Hiszekegyek olyan megállapításokat tesznek, amelyekről a hatmilliárd ember valójában és ténylegesen hatezer- vagy hatmilliárdféle módon gondolkodik. A Hiszekegyek olyan megállapításokat tartalmaznak, amelyekre vonatkozóan nincsen egyértelmű tapasztalati bizonyosság,

amelynek alapján kijelenthetnők, hogy ezek a megállapítások a valósággal egyeznek, vagy a valósággal nem egyeznek, hogy ezeket igaznak tekintem, vagy nem tekintem. A megállapítások megtalálhatók esetleg egy filozófia-tankönyvben, mely érveket sorol fel amellet, hogy egy megállapítás igaz, vagy hamis. Vagy megtalálhatók egy hittankönyvben, mely tudatja velünk, hogy egy vallási közösségnek ez a hivatalos tanítása. Tehát – hinni kell! *De fide* – mondják a dogmatika könyvek.

Miért van ez így? Azért, mert van a létnek s a létről formált gondolatnak egy olyan tartománya, amelyre vonatkozóan nincsen tapasztalati bizonyosság. E tartományról, ennek tartalmairól csak szubjektív bizonyosságunk lehet: én valamit a valósággal egyezőnek, igaznak tekintek, de a mellettem levő embertársam már nem tekinti annak. Nem azért, mert hülye, vagy gonosz, hanem azért mert ez a tartomány-elem nem képes mindenki számára nyilvánvalóság lenni. Aki nem fogadja el, hogy a muskátli – muskátli, annak megbomlott az elméje; mert van az azonosság elve, melynek tagadása esetén nincs emberi gondolkodás, legfeljebb a megbomlott elme összevisszabeszéde. Aki nem fogadja el Jézus istenfiúságát, annak nem bomlott meg az elméje; s aki elfogadja azt, annak sem bomlott meg az elméje, mert ez állítással ráléptünk a létnek arra a tartományára, ahol immár nem létezik egyértelmű nyilvánvalóság és bizonyosság.

Van tehát a létnek egy olyan tartománya, amelynek tartalmairól nem szereshető tapasztalati úton, vagy következtetések által bizonyosság. S vannak olyan tartományok, amelyek tartalmairól beszerezhető ilyen bizonyosság. Ez utóbbiak területén van helye annak, hogy kijelentsük: a valósággal egyezőnek, igaznak tartok valamit, pl. a muskátli az muskátli; zöld és bársonyos tapintású a levele. Az előző tartomány tartalmairól csak annyit mondhatok, hogy én szubjektíve igaznak tartom, vagy én szubjektíve nem tartom igaznak, vagy én szubjektíve nem tudom eldönteni, hogy igaz-e vagy sem. Példák: Azt hiszem, hogy van Isten. Azt hiszem, hogy nincs Isten. Azt hiszem, hogy Isten létezése számomra nem eldönthető. Azt hiszem, hogy Jézus Isten fia. Azt hiszem, hogy Jézus nem fia az Istennek. Azt hiszem, hogy ez a kérdés nem eldönthető. – Megvan már a javaslatom a szótár számára. A *hisz* második jelentése: *szubjektív bizonyosság az objektíve eldönthetetlen kérdésekben*.

Ha az objektíve eldönthetetlen kérdések tartományába érkezem, akkor, ha elmondok egy Hiszekegyet, akkor is tudom, hogy ebbe a tartományba érkeztem. Ezért aztán állandóan ki vagyok téve annak, hogy e tartomány valamelyik elemét igaznak tartom, vagy nem tartom igaznak, vagy nem tudok dönteni, hogy igaz-e vagy sem. De akárhogy is döntök, tudom, hogy döntéseim csak szubjektív és nem objektív érvényűek. Amikor vallásom valamely hittételeiről azt mondom, hogy *ezt vagy azt nem hiszem*, csak annyit akarok ezzel mondani, hogy én szubjektíve és most úgy gondolom, hogy nem egyezik a valósággal, nem tekinthetem igaznak, illetőleg a f... tudja, hogy igaz vagy sem.

De valahol otthon kell lenni a világban – mondja Tamási Áron Ábelje. Annál is könnyebben elmondha-

tom az *otthon* használatos Hiszekegyet, mert életünket úgysem arra tesszük, amit igaznak vagy igaznak nem láthatunk. Hanem arra, *amiben hiszünk*. Miben? Mondjuk *az Isten Országában, vagy az evangéliumban*.

Ha meg számunkra nem volna olyasmi, amiben hiszünk, amire rátennők életünket, akkor felesleges kekeckednünk azzal, ami lehet így is, meg úgy is. Vagy nem így van?

Hogy mondta Jézus zsidóul azt, hogy tegyük rá valamire az életünk? TESUVAH. Annyit jelent ez a szó, hogy *hazatérés*. A zsidóknak nagyon kedves volt ez a szó, mert nemcsak arról beszélt, hogy Istenhez menjünk, térjünk haza, hanem arról is, hogy a babiloni fogságból is hazatérjenek – Jeruzsálembé. Jézus korában nem kellett már a zsidóknak haza térniök Jeruzsálembé. Elég volt ha évente egyszer a világ minden részéből, széder-estre, hazalátogattak Jeruzsálembé, a Templomba.

Át is alakult a *tesuvah* jelentése Jézus ajkán. Görögre már így fordították: METANOIA. Ez meg annyit jelent, hogy alakítsuk át a gondolkodásunkat. Mire jó az? Máté így folytatja a jézusi felszólítást: mert elközelgett az Isten Országá. Márk pedig így: és higgyetek az evangéliumban! Máté azt mondja, ahogy azért van itt az ideje, hogy hazatérjünk az Istenhez, hogy átalakítsuk gondolkodásunkat, mert Jézus fellépése következtében közel került hozzánk az Isten. Márk pedig arról beszél, hogy a gondolkodás átalakítása azt jelenti, hogy hiszünk az evangéliumban.

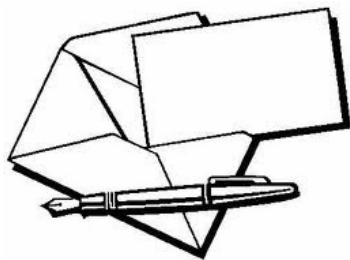
Ez melyik hit? Azt a hitet jelenti, amelyik igaznak tart valamit, vagy a másodikat jelenti, a csak szubjektív bizonyosságot? A harmadikat jelenti: amiben hiszünk, arra rátesszük az életünket. Máté egy *mert* szóval megokolja a *tesuvah*-ot: mert itt az Isten

Országá. Márk pedig egy *és* szóval kifejtí a *tesuvah*-ot: higgyünk az evangéliumban! A *tesuvah*, a hazatérés gondolkodásunk átalakítását jelenti, ez pedig a hitet az evangéliumban.

Nem – hinni ezt vagy azt! Nem – szubjektíve bizonyosnak lenni valaminek az igazát illetően! Hanem hinni valaminben, mégpedig az evangéliumban! Így ér össze Jézusnál a hazatérés és az életünk rátevése az evangéliumra. Amikor mindez Jézus fejében össze és egybe ért, akkor érezte, hogy *Most vagy soha! Az Isten Országá elközelgett! Most már csak annyi a dolgunk, hogy meg is valósítsuk*. Hogy hogyan? Tudjátok.

Ez alkalommal megkíméllek benneteket attól, hogy elmondjam.

LEVELESLÁDA

DÖRY ISTVÁN

VÁLASZ A HANGYAORSZÁG
CÍMŰ ÍRÁSRA(KOINÓNIA, XVIII. évfolyam 2. szám, 2011.
FEBRUÁR)

Kedves Faragó Feri, Kedves Farkas Pista! Nagy élvezettel olvastam a "hangyás" cikket, és mindenben egyet is értek vele. A cikk végén volt egy kérdés, amire szeretnék válaszolni: kb. "Mi lehet a baj az agyvelő méretével? Mi lett elrontva és mikor? Mit tehetünk, hogy a hangyák szintjét újra elérjük?"

1.) Úgy tudom, hogy az agyvelő-robbanás, nem kifejezetten a célszerűség irányából indult, hanem talán szexuális szelekció útján. Olyan gyorsan növekedett meg a koponya és olyan sok gondot jelentett őseinknek, hogy csak a magas homlok (mint párválasztási bélyeg) lehetett a mozgatója.

2.) A nagy agy (van másoknak nagyobb is) az emberfélénél szerencsésen párosult az utánczó készséggel. Az embergyereknek az "utánczó majomnál" sokkal nagyobb készítése van mozdulatsorok utánczására. Az utánczás mint információ-átörökítés egy információ-felhalmozási lavinát indított be, és ekkor lettünk az élővilág verhetetlen királya. Ott húznám meg a határt, amikor már a kulcsfontosságú információk nem veszttek el egyik nemzedékről a másikra. Pl. azt mondják, hogy 50-100 ezer éve a tűzgyújtást többször is föl kellett fedezni, mert voltak tűz nélküli korszakok is közbe-közbe.

3.) A nem genetikai információ-robbanás még egy (szerencsétlen) dologgal is párosult: az eszközkészítéssel. Sok mesterséges tárgy hatékonyan sugallja, hogyan készítették, és ezzel még nagyobb valószínűségű lesz, hogy az adott mintázat tartósan megmarad, terjed a populációban. A csimpánzok nagyon vonzódnak az értelmes tárgyakhoz, nézegetik, próbálják felhasználni, de általában nem nagyon sikerül nekik. Ezt én úgy tanítom az egyetlen, hogy a mozdulatok, hangok utánczása, és a tárgyakban rögzült információ együtt indította el azt az információs lavinát, ami felfutván rövidesen verhetlenné tette az embert.

4.) Már ezzel a három ponttal is magyarázható a "bünbeesésünk". A delfinek nem készítenek tárgyakat a vízben az uszonyaikkal. Nagyon kiválóan utánczzák egymást, de máig sem tudjuk, hogy ez egy kultúra (néptánc), vagy ösztönös mozdulatjáték, mint a fecskék csapongása.

5.) Az ember képes a testméreteinél nagyobb tárgyakat is összerakni (hidak, szekerek) és saját energiáinál

nagyobb erőket is felhasználni (pl. autó, erőmű, bomba). Amikor ezek már a 10-szeres arányt is meghaladják, akkor kezdünk igazán kilógni az élők sorából (hódvár, fészek, ökönyál). Ekkor leszünk potenciálisan veszélyesek a Természetre és önmagunkra.

6.) Az utánczásos információátadással elindulnak evolúciós folyamatok, amelyek nem a DNS-en és a testi életben maradáson alapulnak. Mivel az élőlénytársaink elleni csatát már a kőbaltával megnyertük(!), erre a kulturális evolúcióra szinte semmilyen logikus szelekció nem hat. Gondolhatunk, csinálhatunk bármilyen hülyeséget, ha azt utánczzák, akkor az nyerő.

7.) Ez egy felfokozott diverzióra vezet, amit ma látunk is magunk körül. Jó szó, ha ezt a tendenciát "diabolikus"-nak nevezzük (diabolosz = szétdobáló). Ezek a diabolikus folyamatok kb. 40 ezer éve zajlanak. Közülük néhány hasznos, a többinek csak a saját másolódása szempontjából van létjogosultsága. Nem azért másolódik, mert fontos vagy igaz, hanem mert terjedékeny, fülbemászó, vonzó. Ezzel az egyik kérdést meg is válaszoltuk: ekkor lett elrontva a dolog, és nem tehetünk róla.

8.) De miért olyan nagy baj, hogy ennyire sokszínűek, divatrajongók vagyunk, ha már egy-két divat (kőbalta, tűz, beszéd) abszolút nyertesekké tesz minket? Hát azért, mert az ipari kor végére kitaláltunk olyan tárgyakat is, amelyek bár mikor a vesztünket (és a fajok többségének kihalását) okozhatják: pl. atombomba, fosszilis energiák, védőoltások, traktorok, drogok - hogy mondjak néhány furcsát is. Ezek egyelőre még nem okozták a vesztünket, mert akkor nem vitatkoznánk róla; ezek a "vívmányok" mélyen bele vannak ágyazódva a diabolikus tobzódás folyamatába - lényegében semmilyen negatív visszacsatolás nem hat rájuk.

9.) Néhány gondolkodó pacifista vagy zöld persze óva int, hogy ennek nem lesz jó vége, de amíg ez az irányzat nem olyan terjedékeny, mint a többi hóbortok legerősebbjei, addig maradunk ugyanott, a tönk szélén. Utána meg nem fogunk ilyeneket írogatni.

10.) Ha ilyen hatékony az utánczás - az információt (is) hordozó tárgyakkal kombinálva -, akkor nem fogunk-e tudni megmenekülni általuk? Ez ma az egyetlen fontos kérdés. Én nagyon bízom az emberek megtérésében, de sajnos több esélyt látok a hangyák oldalán. **A rossz gondolatok ki fognak pusztulni, csak kérdés, hogy velünk vagy általunk? Általunk egyszerűbb és fájdalommentesebb: nincs semmi öldöklés, csontvázhegyek, csak mást kell gondolni, csak fenntarthatót kell gondolni. Az agyunk így is, úgy is 40 W-ot fogyaszt.**

11.) **Nem nagy ötlet, hogy valami nagyon terjedékeny pl. vallási irányzattal toldjuk meg a fenntarthatóság gondolatát. A történelem azt mutatja, hogy a kapcsolódó, különböző terjedékenységgű gondolatok közül a terjedékenyebb marad meg és önállósítja magát (pl. kereszties háború a bal orcáját is odatartó Jézus nevében).**

Egy koannal fejezem be, talán értékelitek: "Az egyetlen kérdés, hogy ezt a kérdést hogyan fogják kérdezni örökké? Az egyetlen válasz, amit erre a kérdésre válaszolunk ma."

Üdv: Pista

A FÜRDÉS

CSOPORTKÉP HÖLGGYEL

A lányok között Debrecenben az Ábrahám Zsókát ismertem meg először. Zsókát nem sorozták be katonának, s így ő '45 tavaszán már orvostanhallgató volt. A fiúknak viszont – ahogyan szabadultak a seregből, s jöttek haza nyugatról – két hónapos rövid tanévet rendeztünk a rendház szobáiban, s a nyolcadikosokat le is érettségiztettük. Minden volt e háború utáni első nyáron, csak enivaló volt nagyon kevés. Tudta ezt a Zsóka apja is, aki apám-korabeli ember volt, és amellet még a *Szabolcsi Ármentesítő Hivatal* mérnöke is. Neki köszönhettem, hogy '45 nyarán még cserkésztábort is tudtam rendezni. Szólt Zsóka, hogy keressem meg édesapját. Azt hiszem, a Széchenyi úton volt a lakásuk, s ott találkozhattunk, mert Zsóka édesanyjáról is van valami halvány emlékem. Mintha örmény származásúak lettek volna. Az egész családban éreztem valami keletit.

Az ártól-árvízről hatvan esztendővel ezelőtt is úgy igyekeztünk mente(síte)ni magunkat, hogy gondoskodtunk ártérről. Az árteret pedig kihasználtuk. Ha Szabolcsban van az ártér, akkor almával. S ha alma, akkor jonatán – legalábbis a 30-as években, amikor odaültették őket. Hova? Hát Tiszadobra. Minden fának lehet tányért csinálni. Lehet, ha akarjuk, hogy a fák növekedjenek. Az utolsó háborús évben ilyesmivel aligha törődtek. Itt volt az ideje, hogy legyen az almafáknak megint tányérjuk. Kapával lehet olyat csinálni, meg dolgos emberi kézzel. Zsóka papája azt mondta, hogy vihetek ki két hétre Tiszadobra annyi piarista diákot, amennyit akarok. Lesz ott, aki megmondja, mit kell csinálnunk. Marad időnk fürdeni is, meg még amire kell. Ennivalóról, annak anyagáról gondoskodik a Hivatal.

Szervezni tudni kell. Szólok Czakó Gyurkának, a piarista rendi gimnázium civil földrajz-tanárának, akinek még felesége is van, hogy mit szólnak hozzá. Azt szölk, hogy jönnek, s Ilona főz. Nekem annyi dolgom volt még, hogy kihirdettem, mikor indul a vonat a kisállomásról. Bacsa Erzsi kikísérte az öccseit, és mondta, hogy nincs igazság, mert a lányok nem mehetnek. Igen, mindig csak a fiúk szedik a gyümölcsöt: őket vitték hazát védni a Donhoz is, meg nyugatra is... Eljutottunk vagy Nyíregyházán, vagy Ohat-Pusztakócsón keresztül Tiszadobra. Megnéztük az almást, de mivel jó meleg volt, fürödtünk is egyet a Tiszában. Érvényesítettem, amit tanultam a cserkésztiszti táborban.

Megnéztem a sodrot s a mélységet. Ahol nem volt se sodró, se mélység, odaállítottam egy-egy nagyobb legényt. Kaptunk egy négyszöget, melyet a part zárt le. A négyszöget elhagyni nem lehet. Kétszer vétkezni sem lehet. Az első vétkezés következménye, hogy azonnal haza kell menni. Összevissza érveltem, hogy miért. Ezután beengedtem őket a vízbe. Öt perc sem telt bele, s egy gyereket kiharancsoltam, s öltözködött, s a legközelebbi vonattal utazott haza.

Én nem. Én maradtam a következő napig. Czakó Gyurka és Ilona maradtak.

„Ne csak nézzél, hanem lássál is!” – hangzottak már oly sokan e felkiáltást a történelem folyamán. Bevallom, nem járt a fejemben ez a gondolat, amikor végigsétáltam a galériában. Talán csak a vágy sodort magával. A vágy, hogy valami szépet lássak. Cserbenhagyott a szépérezkem. Csak álltam bambán a képek előtt. Érzések áramlására vágytam, de csupán az érzékszerveim játszottak velem. A kiállítás hangjai erősödtek fel füleimben. Na, nem Muszorgszkij művének dallamai, hanem a látogatók felkiáltásai: „Hát ez meg mi akar lenni?”, „Ilyet én is tudtam festeni már háromévesen!”, „Ez művészet?”, „Pacaművész!”. Körbenéztem, és egyfajta keret nélküli képpé merevedett a magában kuncogó teremőr-néni. Behunyt szemem előtt Rembrandt festményei váltak láthatóvá. Az alkotók közötti távolság mértékén tűnődtem, amikor egy újabb kiállítási hangot hallottam: „Mennyivel szebb képeket festenek a szájjal festők!”. Gondolkodás nélkül egyetértettem az ismeretlen felkiáltóval, és a kijárat ajtó felé igyekeztem. Az utolsó megtekinthető munkára pillantottam, és mozdulatom megszakadt, megálltam. Az egymás mellett elhelyezkedő különböző színű pacákat figyeltem. A színes pacákban fejeket véltem felfedezni. Talán az értetlenkedő tárlatlátogatók fejait. Közöttük az enyémet is. Hazafelé menvén, a csalódásom miatt, vagy talán a szépérezkem egyfajta hiánypótlása miatt indult el elmémben egy érdekes kép megalkotása. Különös festővé váltam. Vásznon, ecset, és festék nélkül kezdtem festeni. A fiatal művész alkotta paca-fejek színeivel dolgoztam. Az érdekesen színjátékos kék pacából felhőtlen égboltot festettem. Olyan nyárvégi, koradélutáni, végtelen nyugalmat megjelenítő tiszta kékség került láthatatlan ecsetem nyomán az elképzelt vászon felső részére. A sokszínű zöld pacából megfestettem a tájat. Megelevenedett a Balaton-felvidéknek egy része. Az elképzelt vászonra kerültek zöldellő fák, hivalkodó bokrokkal, és a felhőtlen kék égig felérő badacsonyi hegyek is. Néhány ecsetvonást követően az évmilliók földmozgásai alkotta közetten hullámozott a szél mozgatta ezerszínű, kaszálásra váró rét. A gazdag színvilággal megfestett mezőben a magasra nőtt gyomok és fűszálak között láthatatlanul ott csúszott-mászott az élet. Tájkép készült, olyan a teremtés csodájának egy szeletét a maga természetes egyszerűségében bemutató kép. A különös barna pacából, mely megmaradt még képzeletbeli festéktartómban, egy fát festettem a kép közepére. Egy már élettelen fát, mely sudár-egyenesen állt a hullámozó mező-tenger közepén. Valójában egy művész faragta, és a megrendelő, egy jó barát ültette oda. Néhány lépés távolságról néztem képzeletbeli alkotásomat. Néztem bambán, ahogy a kiállító terem falára függesztett képeket. Elcsodálkoztattott, mint mindig a természet szépsége. Boldog nyugalomban néztem a megállított pillanat keretbe zárt csodáját. A kép közepén álló kopjafát útbaigazító táblának láttam. Behunytam szemem, s magamban olvastam a fába vésett üzenetet. A festéktartóban ott maradt még néhány színes paca. A paca-fejeket elmém akaratlanul is megelevenítette, és homo sapiensek egy sajátos csoportját festettem még elképzelt vásznamra. Festményemen Homokemberek csoportja állta körül a sudár kopjafát. Ott álltak, mind jövőbe tekintő komoly tekintetükkel, mind a férfiak, akiknek életét elvette egykoron az erőszakos gépezet, akiket börtönbe vetett a gyá-

va hatalom, akik homokemberré lettek egyszerű család-apákként, Istent szolgáló szerzetesekként, a világot jobbra tenni igyekvő tisztalelkű ifjakként. És ott állt a férfiúi csoport szélén mosolygó szemével a világmindenséget egybeszeretni akaró szerzetesnő is. Elkészült a különös csoportkép. A kép, mely nem látható egyetlen galériában sem. Nem látható sehol máshol, csak a látni tudó emberek lehunytt szempillái mögött.

KÖNYVAJÁNLÓ

DR. HÉJJAS ISTVÁN

BUDDHISTA GAZDASÁG

Egyre több szakember ismeri fel, hogy a jelenlegi gazdasági világrend sokáig nem tartható fenn, és a problémák lehetséges megoldása az lenne, ha a nyugati fejlett országok átvennék azokat a környezet és természet kímélő gazdasági módszereket, amelyeket a dél-kelet-ázsiai buddhista országok sikeresen alkalmaznak. Ezt a gondolatot 1973-ban vetette fel először Ernst Friedrich Schumacher angol közgazdász a „Small is Beautiful” című könyvében.

Erről a kérdésről a közelmúltban tanulmány gyűjtemény jelent meg Zsolnai László professzor szerkesztésében a Typotex Könyvkiadónál „Boldogság és Gazdaság” címen. A tanulmányok fontos megállapítása az, hogy a globalizálódó modern kapitalizmus több problémát okoz, mint amennyit megoldani képes. Jellemző adat, hogy 200 évvel ezelőtt kevesebb ember élt a Földön, mint ahányan ma rendszeresen éheznek, Daniel Quinn amerikai író szerint pedig 200 év múlva az emberek már nem úgy élnek, mint most, mert ha továbbra is úgy élnek, akkor 200 év múlva már nem lesznek emberek.

A buddhista közgazdaság egyik alapelve az, hogy csak annyi természeti erőforrást szabad a gazdaság működtetéséhez felhasználni, amennyit a természet pótolni, reprodukálni tud. Ki lehet ugyanis számítani, hogy mekkora a „megújuló” erőforrások mennyisége, és ha ezt elosztjuk a Föld lakosságával, megkapjuk, hogy mennyi jut egy emberre, és a lakossága alapján mennyi jut egy-egy államra. Az adatok megdöbbentőek. Ha 100%-nak vesszük a „null-szaldós” fogyasztást, akkor néhány fejlett ipari állam fogyasztása a következő:

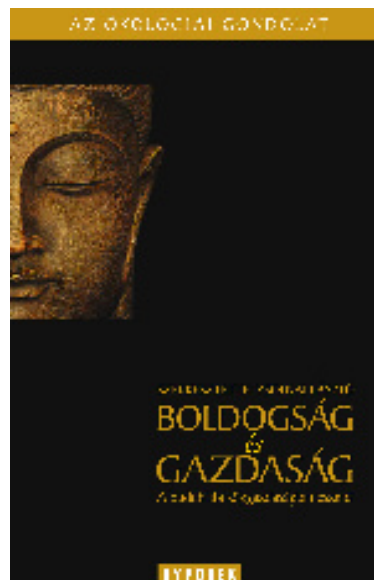
USA 588%, Dánia 500%, Norvégia 431%, Anglia 331%, Franciaország 306%, Olaszország 300%, Németország 263%, Hollandia 250%, Magyarország 219%

Összehasonlításként néhány buddhista ország adatai: Nepál 50%, Bhután 62%, Srí Lanka 62%, Burma 63%, Tibet 131%, Thaiföld 131%.

A buddhista közgazdaság egyik célkitűzése az, hogy az emberek lehetőleg helyben megtermelt termékeket fogyasztanak, és az export-import forgalom minél kisebb legyen, hiszen a szállítások jelentős erőforrásokat emésztnek fel. A buddhista közgazdászok szerint egy ország jólétét nem fejezi ki a GDP (General Domestic Product = bruttó hazai termék). Ehelyett például Bhutánban bevezették a pénzben nem mérhető GNH (General National Happiness = bruttó nemzeti boldogság) fogalmát. A vizsgálatok ugyanis azt mutatják, hogy a boldogság nem csupán a jövedelem nagyságától függ.

Egy amerikai felmérés szerint az egy főre jutó 20 ezer dollár éves jövedelem felett az emberek nem lesznek boldogabbak, sőt gyakran a boldogság-index megfordul, és megjelennek a „civilizációs ártalmak”. Ekkor ugyanis már nem a tényleges jövedelem számít, hanem annak viszonya a többiek jövedelméhez. Ez azután megindít egyfajta rivalizálást, „jövedelem és fogyasztás fegyverkezési hajszát”, ami számos stressz-hatással, depresszióval, egészség károsító túlfogyasztással, felesleges és értelmetlen termékek megvásárlásával párosul.

A nyugati közgazdaság arra az elvre épül, hogy az emberek vágyai és kapzsisága korlátlan, és ezért az emberek annál boldogabbak, minél több anyagi javat birtokolhatnak, tehát ösztönözni kell az embereket a minél több fogyasztásra. A buddhista közgazdasági szemlélet is támogatja a fejlődést, de ezen elsősorban nem a termelési volumen növelését, hanem sokkal inkább az életminőség szüntelen javítását értik. A buddhista közgazdasági szemlélet felismeri az emberi kapcsolatok fontosságát a boldogság érzésében, és azt is, hogy az emberiség nagyon sok szenvedést kénytelen elviselni. Gondoljunk csak a sok millió éhezőre, a gyógyíthatatlan járványos betegségekre, a háborúkra és a terrorizmusra, a személyes csalódásokra, a munkanélküliségre, és arra, hogy a leggazdagabbak is időnként elveszítik szeretteiket, és ki vannak téve az öregedés, a betegség és az elkerülhetetlen halál bizonyosságának.

A buddhista közgazdaságtan szerint a boldogság nem más, mint a szenvedés hiánya, és azért nem a több termelés a fontos, hanem a szenvedés felszámolása olyan mértékben, amennyire lehetséges. Ebben a vonatkozásban pedig alapvető fontosságú az ember személetmódja.

Eszerint az ember akkor lehet elégedett, ha rendelkezik az életéhez szükséges javakkal (élelem, ruházat, lakóhely, gyógyszerek), és nem fűti a vágy, hogy folyton másokkal hasonlíttassa össze önmagát, hogy rivalizáljon. Ebben nagy szerepe van az

oktatásnak, és annak, hogy az ember ne csupán a pénzért dolgozzon, hanem örömet leljen az alkotó munkában.

Nagyon jelentős a megelégedettségben a vallás szerepe, amely fontos közösségformáló erő. Egy amerikai felmérés szerint a vallásos emberek mértékletesebbek, boldogabbak, egészségesebbek, és átlagosan hosszabb életűek.

KORPONAI ERZSÉBET

MI A VALÓSÁG?

Fogalmunk sincs. Amit annak hiszek, ami a tudatomban van? Hajlok arra, hogy higgyek a kvantummechanikának: azt látom, amit észlelek, pedig az észlelésem már meg is változtatta, ezért nem hihetem, hogy valóságos az észlelésem. Legalábbis nálam ez alapprogramozás, ilyenek születtem. A lételemem a kérdés: miért és miért ne? Gyerekkoromban volt egy szovjet rajzfilmsorozat, az volt a címe, „Mindent tudni akarok”. Ma is látom a kezdő kockákat. Sokszor elmondtam már ezt a mondatot életem folyamán, mentem ezután a vágy után és ez egyre „rosszabb” lett, minél többet tudok, annál bizonytalanabb vagyok és még többet akarok tudni, még bizonytalanabb vagyok... vég nélkül. :)

Valóságnak vélt dolgainkat hitrendszerünk szövevénye alakítja. Ezek egymásba fonódnak, támogatják egymást és ettől olyan szabályozottnak, egységesnek kinéző rendszerek lesznek. Vannak egyéni, családi, nemzeti, földrészenkénti stb. és végül emberi hitrendszerünk. Mindegyiknek a lényege, hogy valamit, amire az elménk rájön, megteremt, azt kívülre helyezünk, önálló létet adunk neki, projektáljuk, majd objektív valóságként megengedjük, hogy meghatározza az életünket. A teremtő maga fölé helyezi a teremtményét és úgy csinál, mint ha egy nálánál nagyobb törvényszerűségnek engedelmesskedne, amin nem lehet változtatni. Elég hülyén hangzik, de nézzünk példákat.

Valaha azt hittük, a Föld lapos és az univerzum, sőt a világ közepe, ekörül forog minden. Ez volt az alaphiedelem, majd erre épült egy egész csillagászati rendszer, mert az alapfeltételezés szerinti tapasztalatokkal támasztottuk alá. Vagy azt hittük, hogy ami fizikai, az téren át mozog az időben, és létrejött egy egész mechanikus fizikatudomány. És ezek a rendszerek működtek meghatározták az életünket, sőt részben ma is működnek, csak ma már nem mondjuk kizárólagosnak. Vagyis a kiindulási hiedelem határozta meg a vizsgálatok irányát, és ezek eleve meghatározott eredményei igazolták az alaphiedelmünket. És mindent, ami ellentmondott ennek az alaphiedelemnek, azt elvetettünk.

Ahogy egyre többet tudtunk a világról, ezek a keretek szűknek bizonyultak, elkezdtük tágítani a határokat. Az első, általános alaphiedelem-tagadókat eretnekként, örülteként megbélyegeztük. És ez így megy ma is, mert nemcsak az univerzumunk tágul, hanem a tudatunk is vele. Újabb hiedelmek válnak megkérdőjelezetté. Egy ponton meg kell értenünk és erről beszél ma a kvantummechanika, hogy minden attól függ, ki és honnan nézi, illetve, amit látsz, az valószínűleg már nincs is ott, mire megint látod, az már nem ugyanaz. Például, mi

hajlamosak vagyunk a hétköznapiakban elhinni, hogy ugyanazt a fát látja mindenki az ablakomból, pedig á, dehogya. A zöld szín mindenkinek másként jelenik meg, csak mivel nem látunk a másik szemével (ma még) nem tudunk felkiáltani: jé, ezt én másként látom zöldnek! Egyik kedvenc történetem: egy indián származású nő egy konferencián elmondja Amerikában, hogy a kertváros pázsitja milyen szomorúsággal tölti el, mert egyenszíne van, míg hazájában az őserdőben, törzse tagjai a zöld színnek többszáz árnyalatát képesek meghatározni. Ez pedig egyszerűen azért van, mert gyerekkorunkban azt mondták, amit a fa lombjaként, a fű színeként látok az „a zöld”. De hogy ki mit lát igazán, erről fogalmunk nincs. Mondjuk van sötétzöld és világoszöld, türkiz meg alma, meg smaragd, meg olaj, meg méreg zöld. Nade mennyire sötét, vagy világos, a türkiz a kékhez, vagy a zöldhöz van közelebb és melyik zöldhöz vagy kékhez, az alma az a sárgásabb vagy a zöldesebb, a fűzöld melyik fűé, a méreg melyik méreg, a smaragdnak melyik árnyalata? :) Egyszer megkérdeztem egy szintévesztő barátomat, ő hogyan látja a színeket. Azt válaszolta, nem tudja elmondani, mert nem tudja, hogy én hogyan látom, és csak a két látásmód eltéréseivel tudná ezt elmagyarázni. Ime, egy testi hiányosság, ami arra készteti, hogy megértse, másként látunk, nemcsak testi-le. A hiányosságaink a legnagyobb erősségeink. „Vigyázzunk, hogy életünk „Nagy Bűnét” ne hagyjuk elhibázzuk.”(C.G.Jung) Hozott hibáink, gyengeségeink takarják a legnagyobb erősségünket. Ha ezt titkoljuk, elnyomjuk, sosem találkozunk a bennünk rejlő képességekkel. Ha szembenézünk vele, akkor megláthatjuk, mi van mögötte.

Ezzel az egésszel nincs semmi baj mindaddig, amíg nem keveredünk abba a kényszerképzetbe, hogy a valóság csakis az, amit én látok. Hosszú hónapok „vitája” pár évvel ezelőtt arról szólt, hogy valaki, aki olyan alaptermészettel született, hogy csak és kizárólag az a világ létezik, amit ő lát, a tőle eltérő világképet hülyeségnek titulálta. És hiába próbáltam elmondani neki, hogy ez csak az ő világában hülyeség, az én világomban nem az, nem értette, mert számára elképzelhetetlen a változó világkép, csak a statikus létezik, illetve, amit annak hisz. És ezzel sincs baj addig, amíg nem próbálja rámkényszeríteni a saját világát. Megpróbálta, nem jött be. Én be tudtam lépni az ő valóságába, ő nem az enyémbé.

Istennel való kapcsolatomban a legintimebb magánügy. De annak hatása már nem, mert ez teremtő erővé válik, és megteremttem az engem körülvevő valóságot. Ha szenvedélyes szeretetből teszed, annak van a legnagyobb hatalma. De ha nem szeretetből teszed, akkor is teremtész – csak annak kisebb az ereje –, mert minden emberi gondolat teremt. Itt csak az a kérdés én mit akarok. Mivel hasonló rezgésűek vannak egymás közelében (család, nemzetség, stb.) hasonló kultúrával, hatunk egymásra, ezért kisebb-nagyobb csoportszinten a valóságok összeadódnak, és ettől úgy tűnik, mintha mindenki számára látható objektív, tőlünk független valóság venne körül bennünket. De ez persze nem így van. Elég ha csak egy más kultúrából érkező valaki szemével látjuk a saját valóságunkat. Az NG levetített egy sorozatot, amiben az óceániai, tannai őslakosok Angliával és az USA-val ismerkedtek. (Őslakosok házon kívül) Különböző társadalmi rétegű családoknál laktak pár napot, és kommentálták a tapasztalataikat. Nagyon tanulságos volt mindkét oldalt látni és hallani. Aki teheti nézze meg, mindjárt világossá válik miről beszélek. Mindkét kultúra tagjai „furcsának” és sokszor ért-

hetetlennek tartották a másikat. Attól, hogy valami más, még létezik, létjogosultsága van, nekem pedig szabad döntésem mit választok saját élet-teremnek és nem kérdőjelezhetem meg másét.

Amikor 2001-ben szembetalálkoztam egy kérdéssel önmagamban, egész addigi valóságom darabokra tört, összeomlott. Ahogy az már eddigi írásaimból kiderült nem tudok isten nélkül élni, minden értelmetlen nélküle. Isten számomra a kereszténység Istene volt, mégpedig személyes, „misztikus” lelki tartalommal. Gyurka bácsi, Bandi bácsi, Feri bácsi gondolataival, példákkal átformált, a régi nagy misztikusok útján, Avilai Teréz, Loyolai Ignác, de benne volt Thomas Merton, benne volt Free Roger, benne volt minden mai szeretet és egység-lelkiség. Szenvedélyesen kerestem az Isten minden arcát, ami adhatott valamit a sajátomhoz. Átéltam a Jézus-élményt, ami arról szólt, hogy Isten képes eggyé válni velem, a Szentlélek élményt, ami arról szólt, hogy Isten ereje rajtam keresztül bármire képes, jóval később az Atya-élmény arról szólt, hogy szeretve vagyok, annak aki vagyok, úgy, ahogy vagyok és legvégül a Szentháromság-élményt is, ami az egy és egyéni kérdését világította meg számomra. Ezek mind a saját valóságos, belső meglátásaim voltak. Az életem alapja a keresztény istenkép volt, belül megélve. És ekkor felmerült bennem egy kérdés: ha Isten a Lét, és a Léten kívül semmi nem létezhet, akkor mi van a Sátánnal?

Egy éven keresztül nem akartam válaszolni a kérdésre, tudni tudtam, de nem akartam. És teljesen szétestem. Borzalmas kínokat éltem át, sosem tudnám elmondani, mert nem lehet és kerestem a megoldásokat kívül, de nem találtam. Csak azután találkoztam a könyvekben a válaszokkal, miután már önmagamban megtaláltam azokat. Egyszerűen ki kellett dobnom az addigi életemet, mindent, ami meghatározott, mindent, ami az életet jelentette, Istent. Azt, akivel bensőséges viszonyban éltem, aki szeretett és akit én is teljes szívemből szerettem. Utólag persze már láttam, milyen sokan mentek ezen keresztül, a misztikusok utolsó nagy kísértése, amikor azzal küzdenek, hogy nincs Isten, Aquinói Tamás, aki szalmának nevezi egész életművét és nem akar többé Istenről beszélni, stb. És ismét nem az öngyilkosság jutott eszembe, hanem eszeveszett kétségbeeséssel újra keresni kezdtem az istent, az enyémet, és nem kellett már sokáig várnom, amíg megszületett, egyre teljesebb lett, egyre jobban részemé lett, majd összeolvadtam vele. Már képtelenségnek tartom a tőlem elkülönült istent. Ő Én és én Ő vagyok. És végre megértettem, a jézusi mondanivaló végig erről szólt, mindannyian istenek vagyunk, isten fiai és lányai, részei és egésze, egyek és egyediek. Ezt nevezik ma a Föld minden pontján krisztus-tudatnak. És semmilyen körülmények között nem tudnám megtagadni istennel való egységemet, ha keréketörnek akkor sem, mert ez a lényegem. Nos, ma ez az én valóságom. Jól kitágult valóság, jó nagy járóka, amihez viszonyítva, szinte minden egyéb valóság a szűkebb horizonton lényegtelen, nem számít. De ez csak a kezdete valaminek, ami teljesen ismeretlen a számomra, végtelenné vált a megismerés lehetősége és óriási gyönyörűség, hogy a felfedeznivaló, a fejlődés még csak ezután kezdődik. Istenben élni a teljesség biztonsága, de

ez nem a véglegesség és egyáltalán nem állandóság, hanem folytonos fejlődés és mozgás. Mindannyian tudjuk, hogy a langyos víz döngunalom, mégis hogy vágyunk rá! :)

Miután hosszú utat tettem meg, aminek minden pillanata akkor és ott igazság és valóság volt a számomra, ezért részt tudok venni bárkinek a pillanatnyi valóságában, aki megengedi ezt. De sosem vállalom részvételt – bár megértem – erőszakos kiközösítésben, semmilyen uszításban és gyűlölködésben, pártoskodásban, egyeduralmi rendszerekben. Nem is harcolok ellene, létjogosultsága van, mert létezik, csak kilépek belőle és nem engedem, hogy megkössön vagy belőlem éljen. Így ezek a rendszerek magukra maradnak, meghasonlanak és maguktól elenyésznek, mert nem kapnak kívülről energiát. A gyűlölet-energia pedig nem élet-energia, ahhoz kellene az önkéntes áldozatok másfajta energiája, hogy életben maradjon. Ezt kéne egyszer megértenünk, nem szeretlenség, ha kilépünk az áldozati rendszerekből, hanem éppen ellenkezőleg. Ezzel tudjuk a leginkább megértetni, nem tápláljak tovább, ha életben akarsz maradni el kell kezdened magadat élet-energiával feltölteni vagy nem maradsz életben. Lehet, hogy kegyetlenül hangzik, de ha átgondoljuk nem az, mert az életet kell táplálnunk, nem a pusztulást, mint eddig tettük. A régi típusú kapcsolatok mind energia-táplálkozási láncok. Én élek belőled, te élsz másból...lánc, lánc eszterlánc. :) Függőségek, birtoklások láncolata. Erre mondom újra és újra papagájmód, szeresd önmagad, becsüld és tiszteld önmagad, ezzel megérted mit jelent a másik megbecsülése, aki ugyanabból az isteni szövetből tevődik össze, mint te, aki ugyanazokból a szuperhúrokból áll, mint te. Ne engedd, hogy kihasználjanak, hogy megtapossanak, egyszerűen menj el onnan.

A napokban bukkantam rá Voltaire egyik mondására. "Nem értek egyet azzal, amit mondasz, de életem végéig harcolni fogok azért, hogy mondhasd." Hogy szabadon kifejezhess, azt aki te vagy. De azt nem fogom megengedni, hogy rámkényszerítsd a te nézeteidet, és én sem teszem ezt veled. :) Ha mindannyian képesek lennénk erre, az maga lenne a Paradicsom. :)

Ahhoz, hogy megszabaduljunk a korlátozó hiedelemrendszereinktől, nagyon ébernek és tudatosnak kell lennünk. Amikor kijelentjük valamiről, hogy „ez így van”, akkor azért álljunk távolabb, és kérdezzük meg, na de miért van így? Nem lehetne akár az ellenkezője is? Amikor túljutottam a krízis nehezen, megtanultam, hogy mindig kell egy esélyt adni annak, hogy valami lehet más is, mint aminek én látom, tapasztalom. Így nem záródik a gondolkodásom rendszerré, mindig lesz egy kiskapu. Ekkor kezdtem a hiedelemrendszeremet fejreállítani, de ezt sem tartom betonban. Ma mindenről azt gondolom, lehet hogy pillanatnyilag így látom, de egyáltalán nem vagyok biztos abban, hogy holnap is így fogom látni. Anyukám hányta egyszer szememre, hogy én mindig mást mondok. Nevettem. Szomorú lenne, ha 20 évesen ugyanazt mondanám, mint 10 évesen, vagy 40 évesen gondolkodnék a 20 éves szintemen. Bár az is igaz, hogy miközben selejteztam elmúlt életem naplóit, írásait, jócskán találtam olyan részleteket 30 évvel ezelőttről, amik ma is megállják a helyüket, csak közben futottam húsz kört és ezek elmélyültek. Vagy az általam – nagyon idejétmúlt gondolataim miatt – sokszor megmosolygott idős ismerősöm mondata jut eszembe: öregkorára az ember már azt is el tudja fogadni, amivel nem ért egyet. Vagy szintén egy hasonló korú ismer-

rős mondata: kár, hogy csak idős korunkra bölcsülünk meg. Na de biztos, hogy ezzel a bölcsüléssel, elfogadással meg kell várunk a halál előtti pillanatot? Persze hogy nem. Mert nem kell mindent tapasztalatból megtanulni, használhatom az intuíciónkat is, feloldhatom a korlátozó hiedelmeimet is.

Az a legnagyobb bajunk, hogy mindent statikusan szeretünk látni, pedig ha ezt a hiedelemrendszert is felszámoljuk, és átlépünk egy másik, dinamikus, folyton-folyvást változó hiedelemrendszerre, megszüntetjük a belső merevségünket és más valóságot látunk. Szoktam mondogatni, nézd meg a dolgot tudatosan és nyitottan hússzor, meg fogsz lepődni. Az első ránézésem még a te saját, abszolút előfeltételezésednek megfelelő. A többi már a hozzáállásod megváltoztatásának az eredménye. Az észleléseid megváltoztatják azt, amit nézel, és megváltoztatnak téged. A következő észlelés már nem lehet ugyanaz. Mi mégis az első észlelésnek hiszünk. A második és többi ránézésünk hozza magával idővel a bölcsülésünket, mert ha nem tudatosan teszem ezt, akkor is megtörténik. De ha tudatosan teszem, akkor akár elsőblikkre is menni fog. A hozzáállásnak semlegesnek, előfeltételezés nélkülinek kéne lennie. Megdöbbenő tapasztalatom volt egy éber pillanatomban. Mentem az utcán, és elkezdtem hallani az agyamban lévő folyamatos susogást, azt amit addig sosem vettem észre, azt hittem, hogy csak szemlélődöm. Valahogy így: „anyám, hogy lehet valaki ilyen ápolatlan”, „miért öltözik ez ilyen szörnyen”, rémítő a csoszogó járása ebben a korban”, „miért nem mondja meg neki valaki, hogy a smink csak felerősíti a ráncait” stb... Öt perc alatt, cirka ötven megítélő mondat zajlott az agyamban, nem tudatosodva. Teljesen elrémültem. Ugyanakkor ha szóba álltam volna az illetővel, ez eszembe sem jut. Igenám, de akkor ez már befolyásolt volna abban, hogyan állok vele szóba, csak éppen nem jöttem volna rá. Ránézünk valakire vagy valamire és hopp, már skatulya. :) Vegyük észre, hogy igenis skatulyákban gondolkozunk, olyan skatulyákban, ami az elménkben rögzült. Ezért szorgalmazzuk, hogy olvass, ezért szorgalmazzuk, hogy imádkozz vagy meditálj, mert ezek segítenének a rögzülést feloldani. De ha csak olyan gondolatokat olvasol, ami rezonál veled, akkor semmire nem jutsz. Nyíri prof. kedvenc mondása volt, nagyon belémvésődött, az a könyv, amit első olvasásra megértesz, nem érdemli meg, hogy elolvasd. Mert azt már tudod. Az csak arra jó, hogy berögzítsen, aláideologizálja az addig is vallott nézeteidet. :) Persze ez egy kicsit sarkított, mert miután rájövök valamire és ezután olvasom, hogy mások is rájöttek erre, ez erőt ad, hogy tovább lépjek. Ám nem fogom másodszor is elolvasni, mert minek. Azzal már rögzítenék, időt és energiát pocsékolnék. Egyetlen olyan könyvem van, amit harminc év alatt már rongyosra olvastam, és még mindig nem értem, Heisenberg A rész és az egész-e. Ha elegendem van mindenkől, túlfáradtam, ezt veszem a kezembe. Tudom, rám jellemzően, ez sem normális. Na bumm, ettől én még élvezhetem. :) Tíz éves koromtól vonz és lenyűgöz ez a világ, amióta először hallottam az atomokról. :)

Hiedelemrendszereink eszközök a valóság megismeréséhez, de tegyük lehetővé, hogy változhassanak. Le-

gyünk tudatában eszköz voltunknak, használjuk bátran, mint egy szerszámkészletet! Mi teremtjük őket, bármikor megváltoztathatjuk, sőt el is kéne engednünk, amint megteremtettük, mert csak így lehetünk biztosak abban, hogy nem leszünk saját hiedelmeink rabszolgája. :)

FARAGÓ FERENC

VALÓSÁG?!

„Semmi nem valódi, vagy ha mégis, nem ismerjük.
Nincs módunk a valóság megismerésére.
A valóság egy szakadék mélyén tátong.
(Demokritosz)

Kevés olyan fogalmunk van, amelyik annyi (ön)ellentmondást hordozna magában, mint a *valóság*. Egyrészt határozott meggyőződésünk, hogy amit látunk, hallunk, tapintunk stb., az valóságos. Másrészt gondolkodásunk folyamán gyakran felmerül, hogy a megtapasztalt dolgok egyfajta képzetek csak annak a valóságnak, amit tulajdonképpen nem is ismerünk. A teljesség igénye nélkül egy-két vélekedés a valóság paradox tartalmát illetően:

- „Az érzékek számára megjelenő valóságnak nincs igazi léte.” (Platon).
- „Tükör által homályosan látunk.” (Szt. Pál).
- „A látható világ lényeg nélküli látszat, fátyol, illúzió – máya.” (Védák).
- „Egyetlen ember sem tud semmi bizonyosat az istenekkel és a dolgok összességével kapcsolatban, mert mindenre rátelepszik a látszat.” (Xenophanész).
- „Nincsenek tények, minden csak értelmezés!” (Nietzsche).
- „Minden dolog csak, mint jelenség van adva.” (Kant).
- „A világ egyfelől minden ízében képzet, másfelől minden ízében akarat.” (Schopenhauer.)
- „Az őskeleti metafizika szerint valósága csak a szubjektumnak van; mindaz, ami rajta kívül lenni látszik, káprázat” (Hamvas Béla)
- „A valóság csupán illúzió, bár nagyon kitartó...” (Einstein).

Segítséget kaphatunk az etimológiától is, a Czuczor – Fogarasi Szótárból megtudhatjuk, hogy a valóság szavunk etimológiai gyökere a: *val* a létige függő múltideje (valék, valál). A valóság szavunk jelentése:

1) Bizonyos létállapot, vagy tulajdonság, amennyiben egyszerűen a létre vonatkozik. Alattvalóság alattvalói állapot. Alávalóság, alávaló tulajdonság. Éltrevalóság, hiábavalóság, semmirevalóság, örökkévalóság, főlebbvalóság.

2) Nem csupán eszmei, hanem tárgyilagossági létezés, maga a megtestesült eszme; nem ábránd, nem költemény, nem képzelmény.

3) Régiiesen pl. Molnár Albertnél azt is jelenti, amit a latin *essentia*; *substantia*, ma: lényeg; állag.

Filozófiai értelemben a valóság örök problematika; a problémák már a megismerés kezdeti folyamatánál tetten érhetők. Már a hétköznapi tárgyak megismerési folyamatánál, az előttem lévő tárgy tulajdonképpen hol van? Előttem, vagy csak a tudatomban? Ha előttem van, akkor teljes mértékben megfelel annak, amilyen valójában az? Ha a tudatomban van csak, akkor hogyan alkothatók róla valós képet

egyáltalán? Hihetek-e teljességgel az érzékszerveimben, vagy a tudati megjelenítésben? Elég-e a tapasztalat vagy kell még valami (a priori), ami adja a dolgok valóság érzetét? Belehelyeződöm-e a valóságba vagy a valóság helyeződik belém? Mennyi, mennyi kérdés, melyeknek megválaszolási kísérlete egy külön filozófiai kurzust igényelnének.

A kérdéssorozat ellenében talán egy kijelentés azért tehető: a valóság, és a valóság értelmünkben megjelenő képe jelentősen különbözhet egymástól, mindennek ellenére valóság mégiscsak egy van. Egy valóság és annak számtalan megnyilvánulási formájával állhatunk szembe, és bármit is nevezünk valóságnak, az csakis rajtunk keresztül jelenik meg, mégpedig csakis úgy, hogy annak aktív részesei – mi több teremtői vagyunk. *Nálam nélkül nincs valóság...* mondhatjuk mindahányan csak vagyunk, és a valóság is annyi ahányan vagyunk hozzá. Így színes a világ; így hogy nincs két egyforma valóság!

Amikor a világ valóság tartalmáról említést teszünk, nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy nem minden valóság, ami érzékszerveink számára megjelenik, és nem minden valóság jelenik meg az érzékszerveink számára. A bennünk megjelenő úgymond valóság jelentős része nem bír valódi valóságtartalmakkal és a meg-nem-jelenő valóságtartalmak aránya igen jelentős. Az élet híján van minden bizonyos valóságnak, ám teli van rengeteg illúzióval. A valóságot megismerni akaró egyszerűen maga teremti meg saját maga megismerhető valóságát.

A **tudományok** sokat tettek/tesznek a valóság egzakt megismerésének érdekében. De be kell látnunk, hogy a valóság egyetlen szelete sem gyömöszölhető bele semelyik diszciplínába. A valóságról alkotott alapvető elképzeléseink az egyik napról a másikra dőlhetnek dugába. Gondoljunk csak a ptolemaioszi világképre, az euklidészi geometriára, a newtoni fizikára. Mi változott meg? A valóság törvényszerűségei? Igen is meg nem is! Mert a valóságnak úgy tűnik nincs semmiféle törvényszerűsége, a törvényeket mi helyezzük bele, s mint a helyzet mutatja több-kevesebb sikerrel. Heisenberg határozatlansági relációja, amely szerint nem csak vizsgáljuk a fizikai világot, hanem részt is veszünk benne, így az érzékeink nincsenek elválasztva attól, ami "önmagában létezik", hanem intim módon részt veszünk egy olyan folyamatban, aminek a végeredménye a teremtés. Az emberi szellem egy olyan valóságot tükröz, amely az emberi szellemet tükrözi. A tudományos megismerés korlátai tehát a tudományosságban vannak.

A **vallások** valóságkeresése mindenekfelett túlszárnyaló, cél a végső valóság megtalálása. Eszkatológikus törekvések jellemzik tehát a vallásokat, ezeket csak a dogmatikus törekvések zavarják meg. Minden vallás közös krédója kellene, hogy legyen: *Isten az egyetlen valóság*. Ám az egyháztörténet az *én Istenem, csakis az én Istenem* dogmájának - ha kell fegyveres - érvényre juttatásáról beszélhet. E kettősséget kívánta Jézus eltörölni, a végeredmény ismeretes számunkra. Barcza Barna a jézusi törekvések vonatkozásában a következőket mondja erről:

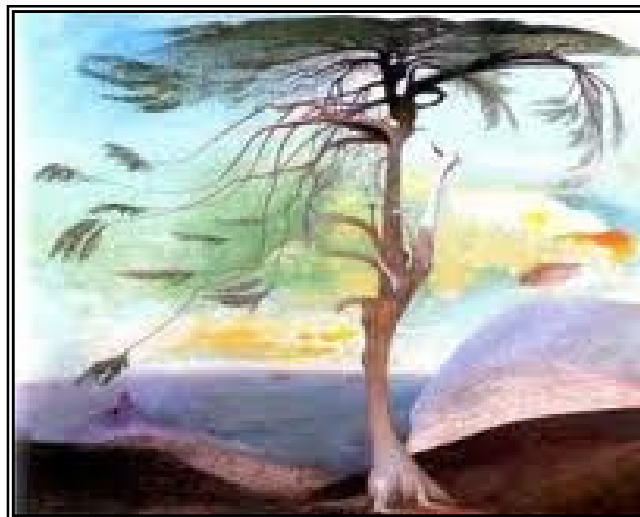
Ugyanis nagy ellentét van a között a világ között, ahonnan jött és az evilág között, ahová jött. Odaát minden az igazságra épül. A legfőbb igazság, hogy a szere-

tet tesz boldoggá. Ott ez az élet, ez az állandó valóság. Itt pedig úgyszólván mindenki az igazság elfojtására törekszik. Itt igazságnak az egyéni érdeket, meg a klikk-érdeket kiáltják ki. Itt nem az igazság, vagyis nem a valóság megragadása a cél, hanem inkább annak megerőszkolása rövidlejárátú előnyök szerzése miatt.

Jézus nagyon jól látja, hogy addig nem indulhat meg evilág hozzáigazítása az Ősminta életéhez, ameddig ilyen erős bástyái vannak az igazság elfojtásának. Tehát szenvedélyesen világgá akarja kiáltani az igazságot, mert rabságunkból csak az igazság szabadíthat meg minket (Jn 8,32). Ezért háborodik fel annyira, ha valaki eltorzítja az igazságot és Szentlélek elleni bűnnek nevezi ezt. Szenvédélyesen minősíti is azokat, akik nem az igazságot keresik, hanem saját érdekeiket és előnyeiket. Jézus szerint gondolatnak, szónak, tettnek összhangban kell lennie egymással s mindháromnak az igazságot kell megmutatnia.

Csak az igazságot képviselő ember lehet Isten előtt igaz ember. Ilyen volt Jézus mindenáron és minden körülmények között. Még élete árán is. Mivel annyian eltemetik az igazságot, Ő egy ellenáramot indított el: az igazság feltárásának és felragyogtatásának áramát. Az emberiség akkor lesz boldog, ha nem hatalmaskodó és az igazságot elfojtó kiskirályok ülnek majd a trónon, hanem maga az igazság.

A harmadik valóságközelítő, a **művészet**, jut talán a legtovább a valóság megismerésében, természetesen ez alól kivétel az úgynevezett realizmus, amely önmaga felszínénél soha nem juthat mélyebbre. Lehet, hogy a valóságot nem értelmezni (*vallás*), nem megvitatni (*tudomány*), hanem átélni és kifejezni (*művészet*) kell? A művész az ihlet pillanatában megfejt valamit Istenből, a végső valóságból. A művészetre két veszély leselkedik: a *giccs* és a *sznobizmus*, mindkét veszély erőteljes valóságeltérítő erővel bír, és markánsan végigvonul a művészettörténet egészén. A művészi gondolkodásmód valójában nem annyira *felfedezés*, mint inkább *újraismerés*, *rátalálás*, *újraemlékezés* (anamnézis), mintegy visszatérése a léleknek egy ősi állapotába, melyből „kiszületik” a mű. De csak a mű (*ergon*) és nem a mutatvány (*pragma*). A művészet a valóság nélkül semmi, s amely nélkül nem sokat ér a valóság sem.

FARKAS ISTVÁN

„Ez a kis szobrocska sohasem jelentkezik bennem úgy, hogy ne tudna valami lényegeset mondani...”

(Hamvas Béla: Meditációs objektum)

A MAG ÉS A WILLENDORFI VÉNUSZ.

Az aktív gondolkodás. Mít is jelent aktívan gondolkozni? Az aktív gondolkodás felülről jön. Intuíciónak, belátásnak is nevezik. Valami, ami korábban nem volt ott és hirtelen, váratlanul megjelenik. Ha nem, akkor asszociáció, vagyis a régi, hallott, megtanult és megjegyzett emlékek és arra adott reakciók áramlása, más rend szerinti csoportosítása. De például egy olyan tárgy, mint a willendorfi Vénusz, beindíthat intuíciót, belátást. Mindegy mi, vagy ki az, tárgy, személy, szó, naplemente, harmatcsepp a fűszálon, ha valaki képes új, nyitott szemmel, nyugodt figyelemmel nézni, hallani.

Korábban még sohasem foglalkoztam vele. Tudtam róla és Hamvas fenti írása is ismerős. Számomra azonban más a meditáció. A meditációs objektummal meditálást aktív gondolkodásnak nevezem, mert ilyenkor a tárgy pusztán szemlélete lehetővé teszi azt az állapotot, amikor nem a fejemben keresgélek, vagy hagyom szabadon áramlani azt, ami már benne van, hanem nyitva hagyom, engedem beáramlani azt, amit a nyugodt figyelem a tárgy képén keresztül akar közvetíteni. Nyáron készülnöm kellett egy találkozóra, ahol egyik aktivitásként a pásztorfaragással alapjaival kívántam megismertetni az érdeklődő külföldi résztvevőket. Mintaként vettem egy darab mogyoróagat és faragni kezdtem. De mi is legyen belőle? És akkor beugrott a willendorfi Vénusz képe. Miért is ne! Első rövid kísérletem után rájöttem, hogy fogalmam sincs az eredeti arányairól. Utánanézttem. Nem tűnt nagyon sikeresnek az elképzelés, de nekiálltam. És ahogy faragtam és faragtam, a szobor mesélni kezdett.

A neolitikorról mesélt. Arról a korról, amikor az embert a külső, mostoha körülmények még igencsak fogva tartották. Állandó készültségben, feszültségben kellett lennie a vadállatok és az idegen törzsek támadásai, rablásai, a lét pusztán fenntartása miatt. Ugyanakkor voltak időszakok – például a hosszú, kemény telek -, amikor, mint később a pásztoroknak a nyári pusztán rengeteg idejük volt. Ilyenkor a férfinép legjava javítgatásra, faragásra, fegyverkészítésre adta fejét. Aztán megakadt a mese, talán azért, mert a téma számomra már ismerős volt. Az alakuló kis szobor is témát váltott. Annak a lelkeről, lelkének ismeretéről kezdett mesélni, aki kifaragta az eredetit, úgy huszonnégyezer évvel ezelőtt.

Egyszerű, családos ember volt. Talán hat gyereke is lehetett és nehezen fértek már el a kör alakú sátorban. Tél volt. A férfi naphosszat csak a tűz mellett ült és az eszközöket javította, majd faragott. Mikor minden elkészült, amit az asszony igényelt és még mindig csak a felénél jártak a télnek, nekiállt kifaragani magát az asszonyt. A kis terrakotta darabot könnyű volt faragni,

ezért aztán gyorsan kellett a gondolatainak járnia, hogy keze ne tévedjen. Az asszony már nem volt fiatal, megviselte a nyolc gyerek is. Ruhában értelmetlen lett volna kifaragni, hiszen akkor a forma semmit sem mond róla, csak a ruháról. Szerencsére esténként, amikor a gyerekek már elpihentek az asszony nekiállt fürödni a tölgyfa tekenőben hátul, a bőrökkel elválasztott kis részben, ahol a vizes dolgokat – a mosást, a gyerekek mosdatását - szokta végezni. A férfi úgy rendezte, hogy a bőr valahogyan elcsúszott, nem illeszkedett egészen, és amikor az asszony fürdött, oda-oda pillanthatott. Először csak szórakoztatta a téma, hiszen már sokat faragott és egy ilyen kis szobrocska csak ujjgyakorlat volt számára, de ahogy a forma kezdett kikerekedni, megjelentek olyan vonások, amik már nem az asszonyáról beszéltek. Mélyebbről jöttek, eredetibbek, 'a forrásvidékről valók' voltak. Olyan gyümölcské formálódott, amiben mag van és, ami maga is mag. Nem értette mi történt. Nem kellett már az asszonyt lesnie. Keze maga formálta ki azt, ami valahonnan jött. Érezte azt az erőt, ami behatol a kis testbe, hogy azt növekedésre, teljességre serkentse. És a test alkalmas volt az erő befogadására. Nyitva volt rá. Nem tudta ezt kifaragni, de a formával valahogyan ki szeretne volna fejezni. Egyszerűen ott volt körülötte a tér egy másik test növekedéséhez. Az erő akarta ezt. És a test is vágyott rá. Ugyanakkor ott volt belül is egy mag. Nem - gondolta a férfi. Több mag nem kell. Már így is alig férünk el és a szarvacsorda sem adott elég ételmet már az idén. De érezte, hogy a magot nem ő veti. A mag van. Ott benn nő. De hogyan faragjam ki ezt az erőt? – kérdezte magától. Sehogyan sem sikerült, pedig nagyon akarta. Elrontotta az egészséget. Kezdhetne előlről. És egyik este ráérezett. Sehogyan sem kell kifaragni, hiszen ez az erő farag. Maga a faragás, a kis hegyes bazalt minden nyoma erről az erőről beszél.

Aztán már nem kellett sokat igazítani rajta. Tulajdonképpen már nem is a felesége volt, nem is egy asszony, hanem egy emberi test formája volt. De talán nem is emberi, hiszen körülötte minden kis és nagy állat teste hasonló volt. És a magok is ilyenek mind, vetett egy pillantást a sarokban felhalmozott megaszalódott szilvára. De hiszen, ... és itt hirtelen megakadt. Olyan erő volt ebben az új gondolatban, hogy mindent régit elsöpört, ledöntött. Ki kellett mennie a levegőre. Kinn hideg volt és zuhogott. A zuhogás hangtalan volt. Mint az eső, de mínusz tíz fokban nem eső volt. Nem is hó. Hangtalan zuhogás. Az északi szél süvített és hordta a tegnapi esett havat a sátor előtti hatalmas téren. Körbejárta a szarvasok karámját és megigazította a kötést. A csöndben állt egy darabig. Nézte és hallgatta a hangtalan zuhogást. Feje teljesen üres volt. Érezte minden lélegzetét. Érezte a szíve dobogását is. Minden érzékszerve nyitva volt, mint aki vár valamire, ami már ott volt. Igen. Tudta, hogy ott van és ő benne van, és őbenne is ott van, de nem hitte el, csak látta. Nem volt még emléke róla. Nem volt neve sem még. Új volt. Még nagyon új. És aztán, ahogy jött, csendeselműlt a zuhogás. Lassan megszokott helyére került ismét minden. Valamilyen, eddig ismeretlen íz azonban ott maradt. Visszaballagott a sátorba. Az asszony ránézett. Mi van veled – kérdezte. Olyan furcsán nézel rám – tette hozzá. Pedig alig látta. A magot látta, ami befogadja az áradó erőt, mely táplálni, növelni akarja, de aminek egy kemény kéreg ellenáll. Nem válaszolt, csak gyengéden megsimogatta az arcát. Késő van – mondta kicsit később.

Reggel odaadta a kis szobrot a legkisebb fiának. Az tavaszig játszott vele. Aztán egy szép, fényes reggelen talált egy csillogó pirítókristályt. A kis szobrot pedig elásta a tölgyfa gyökeréhez, hogy más meg ne találja. Zugló, 2010. szeptember.

GARAY ANDRÁS

A HÉT GEREZD

BEVEZETŐ (0.)

Az idei KVT nagyon impozáns volt. A Bokor tenni vágyása, egysége mutatkozott meg. Felmutattunk egy jövőképet, melyre a Bokor Gyurka bácsi után korszakának élete felfűzhető, mely mozgásban tartja és új utakra viszi.

Tudjuk azt is a lelkesedések – még nálunk is – hamar elülnek és visszatérve a napi rutinhoz rádöbbenünk, hogy nincs erre sem időnk és talán kedvünk sem. Hiszen elég a család, a közösség, a napi megélhetés gondja-baja és különben is sír a gyerek, kicsi a lakás és kaparni kell a munkahelyen, mert pótolható vagyok. És a dolog visszatér egy olyan kerékvágásba, amit ugyan megszoktunk és jól érezzük magunkat benne, de már olyan mély, hogy nem is látunk ki belőle.

Így összefoglaltam magam számára, hogy mit is látok a hat témában gondot, örömet, kihívást, izgalmat, felfedezni vágyást és megfejtem még egy praktikussal, az önfenntartással. Hiszen ez is a húsunkba vág, és az előző hattal egy csomag. Persze ez az én látásom, ahogy a világot és a kihívásait látom. Mert tudomásul kell venni, jó néhány régi gondolat, hit, forma ma már nem működik és a kihívások is mások. A szeretetnek egy bonyolultabb világban kell utat törni. És ezt nagyon kevesen csinálják. Viszont mi igen. Elszánással, hittel, áldozattal. Minden elgondolkodás erről hozzájárul a jó megoldásokhoz. Hiszen kétféle vonzás hatalmában élünk. Légy önfeláldozó és ugyanakkor boldog. Hogy lehet ezt összehétközíteni.

Valamiben hatról ötre kell lépnünk, de van egy ígéretünk az egyről a százra. Hogyan is van/lehet együtt ez a látszólag két ellentétes mozgás. Erre kell ma gombot varrnunk. Egyénileg, közösségileg, elméletben és gyakorlatban.

LELKI ÉLET (1.)

A megszokott vallásosságban a lelkiélet megadott keretek között zajlik. Hiszen ott minden elég leegyszerűsített: stabil és határozott istenkép és emberi önkép is egyértelmű. A tudattartalmakat meg visszatükrözi az imánk, ahol, Louis Evelyvel szólva: „kicsit megváltva és kicsit elveszve érezzük magunkat”. Ha az isten- és emberképet tovább árnyaljuk, a lelkiélet begyakorolt fogódzkodói már kevésbé működnek. Hiszen ki az Isten, akit megszólítok és „mire való” és ki vagyok én valójában. Így ebből az elbizonytalanodásból csak az emel ki bennünket, ha ezt a két képet nagyon határozottan újrastabilizáljunk a már felismert igazságaink, sőt tapasztalataink fényében.

Az alapkiindulás az, hogy Isten önközlése és ígéretei igazak. És ez az igazság bebizonyosodik a mi életünkben. Ezért az embernek át kell lépni a „ha látom, hiszem” világából a „ha hiszem, látom” világába. Ez azt jelenti, hogy feltételezzük, hogy valami van és keressük annak megnyilvánulásait az életünkben. Feltételezzük, hogy Isten gondoskodik rólunk és a velünk történeteket visszavezetjük az ő gondoskodására. Isten az ígéreteit felénk teljesíteni akarja és ha ráhangolódunk az ő hullámhosszára az ígéreteit bevonzzuk a saját életünkbe.

Az ima így nem csupán a nap keretezését adó, erőgyűjtő-sokszor csak terápiás - eszköz lesz, hanem a hála és a tapasztalat erőterében mozgó folyamatos párbeszéd. „Isten imádkozik bennünk” - mondták régen a lelkiélet mesterei. Aztán, hogy ez az ima valójában hol folyik: egy tőlünk független objektív valóság (Isten) és az én között, vagy az én önmaga isteni részével van folyamatos párbeszédbe, újabb elágazási ponthoz vezet. Hiszen az utóbbi hite olyan belső utazásokra indítja az embert, melyek a meditáció eszközeivel járhatónak bizonyulnak. A meditáció alatt nem feltétlenül a ma divatos keleti megközelítés lehetséges. Sőt! A nyugati és keleti kereszténység folyamatosan hordozta ennek lehetőségét, és az egy másik történet, hogy mindez hogyan vált a kevés beavatott titkává és miért elégedett meg az Egyház a „két Üdvözlégy, három Miatyánk” követelményével. Ez a belső utazás és párbeszéd a lelkiélet megújulásának új útja, hol egy felfedező izgalmaival vághatunk neki annak a kirándulásnak, mely arra a kérdésre keresi és adja meg a választ: ki vagyok én? És itt találkozhatunk a jézusi elvárással is, ami nem csupán az erkölcsre irányul, hanem az ember isteni tudatosságának és képességeinek a felismerésére és az ezáltal megélt mindennapjaira. Az ember „istenarcúsága” felismerése itt a feladat és egyben a tét is. Hiszen ezzel egész máshogy láthatok mindent. A teremtés rendjében összekötődő létformák az élet mindennapjainak szelídségét és egységét – ezáltal Isten Országának lehetőségét - hordozzák.

Nagyon őszintének kell lennünk, abban a kérdésben, hogy mi működik. Működik-e a hagyományos teológiai meghatározottság általi vallásosságban a lelkiélet és hogyan? Vagy az új megközelítésben válik-e mindennapos tapasztalattá Isten bennünk megszólaló hangja. És ha igen: mit mond? Nem esünk-e a szubjektivitás csapdájává, hiszen az isteni hang mellett rengeteg háttérzörej is beszűrődik.

És mi adja az eligazodást? „Titkon érzik” - mondja Ady. És ha nem is minden tökéletes, ott a közösség kontrollja. És ez a kontroll – kellő őszinteség mellett- megvéd bennünket a tévutaktól. Van ez olyan fontos kérdés, hogy a bizonytalanra is érdemes időt szánni. Hiszen van-e izgatóbb kérdés annál,

hogy él-e bennem az Isten lelke és hogyan? És mint akar megnyilvánulni és milyennek kell lennem, hogy megnyilvánuljon. És ha él bennem meghal -e velem? Vagy ő örök bennem, ahogy az Isten örök? És ha örök, mi lesz velem, velünk, vele? Mit jelent teremtménynek lenni? Mire kötelez? Ezen alapvető kérdések a lelkiélet igazán színessé teszik és nemcsak megújítják az embert, hanem a közösségi életbe is olyan szint hoznak, hogy alig várjuk már a másik tapasztalatát.

És ebben az új megközelítésben átértékelődnek a hagyományos szentségek, az istentiszteleti formák megtelnek étellel. A megújuló lelkiélet magával húzza az életünk többi aspektusát is. Újrakontúrozza a szellemi életünk eddigi csapongásait, a közösséget a tapasztalatcsere, „az ünnep és a megbocsátás” helyévé teszi. Új értelmet nyer Jézus műve is, hiszen ő tudatosította bennünk mindennek a lehetőségét.

SZELLEMI ÉLET (2.)

Az ember szomjazik a tudásra. Tudni akarja a titkokat. Főleg ha azok a húsába vágnak. Húsba vágó titkok? Ezzel nehezen tudunk mit kezdeni. Így meg sem fogalmazzuk magunknak, hogy ilyenek léteznek. Alapvetően három titok van: Ki az Isten? Ki az ember? Milyen a köztük lévő viszony? Az istenkeresés szellemi oldala ez és csak másodlagos, hogy a szellemi élet a társadalom összetettségének vizsgálata. Az is fontos, hiszen emberek vagyunk és el akarunk igazodni a világban. És tanulni akarunk, hatni, formálni és ott a szépség és igazság világa is. Meg szórakozni is kell, meg elringatózni. Így a szellemi élet kifogyhatatlan, hiszen olyan mind a csillagos ég. Minél nagyobb felbontású távcsővel vizsgáljuk annál több minden látszik meg benne. Persze itt is az arányok, azt élet teljessége a fontos: jusson is, és maradjon is.

De térjünk vissza a titkokhoz és építsünk partokat a gondolkodás folyamata köré. Főleg ha paradigmákat kell váltani és itt és most ez egyre fontosabb. Mert a gondolataink az Istenről és az emberről egyre kevésbé működnek. És ezt be kell vallani. A keresztnység nagy problémája alapvetően ez: egy téves emberképből (az ember alapvetően rossz), egy téves istenképet hozott létre. Ez van a mi batyunkban is, és ezért a szellemi szabadságharcunk sokszor vesztésre áll. Vagy el sem kezdjük, hiszen bátortalanok vagyunk és nem engedjük el a babaruhát. Pedig ma a felfedezők örömeivel és izgalmával közelíthetünk meg olyan kérdéseket is: ki volt Jézus és mit akart? A KIO hatalmas szellemi teljesítmény, mely megadta az alaphangot és egyben a feladatot mindannyink számára.

Az istenkép árnyalása, kibontása kezdve a történeti Jézustól a bennünk - lehet, hogy a szubjektumunk szűrűjén át - megszólaló Lélekig megannyi egyéni tapasztalat, mely a szellemi élet egyéni ízeit hordozza. És ott vannak a jó szándékú segítő karók a Jézus által ültetett fa körül, melyek nem segítettek, hanem elnyomták a növekedésben azt, amit Jézus igazából akart. És ott az ember is! Istenképűséget hordozunk, vagy nem? Vagy marad a „sárkányfog vetemény” tapasztalata, mely után csak a reménytelenség van és az, hogy a létet – ha összeszorított foggal is – de ki kell bírni. És lehet, hogy ez így van.

De mi sem vagyunk mások? Mi sem hordozzuk a teremtésben kapott istengyermekség lelkületét, a mi életünk sem írja felül az általános rossz tapasztalatot? Hogy tudunk akkor tanúságot tenni, beszélni, tanítani, tanítványokat szerezni?

És az emberkép is más! Az ember az elkülönültség illúzióinak a foglya: hogy az Istentől és a másik embertől elkülönítetten létezik. Hogy nem egy összefüggérendszer része a teremtés nagy művében, hanem egyedül van. A pszichológia, a természettudományok vagy a teológia ma ontja a kérdéseket és a válaszokat egy új emberi minőség potenciális lehetőségéről. És járunk-e belső utakon? A szellemi élet megcélozza-e azt, hogy rendet vágjunk a hit, a cselekedet és a tudás egymással ugyancsak összefüggő kérdésköreiben. A fizikai evolúciót nem folytathatja-e egy tudati, hol kinyílnak a spirituális csatornák és az ember több lesz, mint amit ma gondol, vagy kimér magáról, vagy műszerekkel most még kimérnek róla? A szellemi élet soha nem látott izgalma és új útjai adhatják meg a választ az emberiség nagy gondjaira is: demográfia, erőforrás probléma, környezet pusztulása. Ma olyan színei nyílnak a szellemi életnek – melyhez a közösségi lét és tapasztalat ideális táptalaj. És irodalom is van bőven. Szinte mindenről. És ehhez kell háttér tudás is, nyelvismeret, fogalmazási készség, a dolgok felett áttekintés, azaz a szellemi élet know-how-ja is mint szellemi feladat tornyosul fölének. Gyurka bácsi értette ezt, megtartotta haláláig a nyitottságát. Olyan gondolati pályákat járt be, amire sokszor rá sem merünk lépni. És a nagy összefüggések világát lehet tovább bontani. Foglalkozni a történelem, múlt és jelen nagy kérdéseivel: hiszen éberem figyelve azt vehetjük észre, hogy az igazság fát más érdekek liánjai fojtogatják. Hogy folyamatosan hazudnak nekünk önmagunkról, történelmünkéről, nyelvünkéről, az országunk és a világ helyzetéről. A szellemi élet ma bizony a szabadságharc terepe. Persze nem nyilakkal lödözünk, hanem érvekkel, tudással és tapasztalattal. És ebben sem vagyunk egyedül, csak nyitni kell és más bokrokban más szabadcsapatok rejtőznek. És léphetünk az elméletől a gyakorlat felé. Lehet, hogy az emberi élet mindehhez kevés, de nem kevés az Élet. Sőt ezért adatott. .

KÖZÖSSÉG (3.)

Ha azon gondolkodunk el, miért hívta Jézus közösségbe a tanítványait több választ találhatunk. Megválaszolhatjuk úgy, hogy a közösség a szeretet létformájának lenyomata vagy egyfajta élcsapat. De mondhatjuk azt is, hogy a közösség a személyiség alakulásának optimális helye, hol őszinte, bizalmas légkörben az ember alakulni mer, egyre jobban felöltve a jézusi ember ruháját. Ez az alakulás a párbeszédben, a tanulásban, a szemlélet átadásában, a beszámolóknak, a feltett kérdéseinkben, a személyes szálakon és a programokon történik, hol az emberről lehullanak az álarcok, fellibbennek a fátylak és előttünk áll a nagybetűs ember, aki belülről meghatározott és nem külső félelmek vagy elvárások által teszi a jót. Létezni kezd az Isten világában, ismerve annak belső törvényeit és lehetőségeit. A közösségben válik bizonyossá az, hogy Isten ígéretei igazak, hogy százannyit kaptunk, hogy beléphetünk egy másik – a szeretet – világába. Új módon ismerhetünk rá önmagunkra, újjászületünk. Ez a munka közös, egymást formáljuk, alakítjuk. A nagyközösség létszámánál és erejénél fogva pedig valósítja, mintázza a Isten országát.

A közösség – bár kiemelt szerepe van kezdetben a vezetőnek – alapvetően tagjai közös műve. Ha a kezdeti szándék mögött ott van az alakulás bátorsága és a befektetett egyéni és közös munka, az eredmény nem marad el: a közösség „megszüli” az Isten képére teremtett embert. Persze van még mit csiszolni magunkon, de alapvetően átérezzük, hogy mások vagyunk, mint a világ, más a fontossági sorrendünk, más dolgok lelkesítenek. Együtt érezzük jól magunkat, hol ismert a nyelv, a gesztus, a szándék. És persze a munka és a szomorúság is. Mássá lettünk, valahonnan valahová érkezünk. Jól mutatják ezt a Bokortáborok, hol sokszor nem is a programok, hanem az együttlét önmagában hozza létre az egység csodáját.

Ez az alakulás minden ember számára létkérdés. Minden ember kevesebb ezen út nélkül és ezért minden embernek szüksége lenne rá. Az emberek nem tudják mi vé lehetnének. Az emberek nem tudják mi vé lehetnének a kapcsolataik, a családjuk, a munkájuk és az egész föld. Az emberek többségében elrontják az életüket. A közösség üzenete az: itt van esélyed a létezés teljességére.

Ezért nagy a felelősség, hogy mit is teszünk ott önmagunkkal, mivel is telik el az idő, milyen szempontok mentén fogalmazzuk meg önmagunkat. A jézusi üzenet nemcsak etika. Jézus nagyon sokat beszél, sőt utasít az emberben lévő teremtéskor belelehelte potencia megélésére. De hogy jön ez ki belőlünk? Nyilván sok szempont van, de egyik és talán a legfontosabb a közösség. Mert a jó közösség a lelki élet és a szellemi élet irányítója, a gondolatok fordítókörongja, a tapasztalatok megosztásának és a tanúságtevésnek a helye. És persze ünnep, a lét ünnepe.

Ezért kell megkérdeznünk mi a közösség célja? Hiszen sokfajta cél lehet. De melyik cél a méltó? Hiszen időt, szeretet szánunk egymásra. Mindig hálát adok azért, hogy egy találkozó mögött mennyi áldozat van: utazás, készülés, más dolgok háttérbe szorítása. Csak azért, hogy létrejöjjön ez az alakulás. Nem az információ még csak nem is a téma, hanem hogy mások lehetünk, többek, teljesebbek.

Viszont ha teljesebbek, mások lettünk, hogyan kell élnünk? Mit jelent mindez a hétköznapi életben? Élhetünk-e úgy, ahogy eddig, vagy azt kell mondanunk: „jó nekünk itt lennünk”. És hogyan tovább. Visszamenni egyedül kicsaládként a világba, vagy így együtt közösen megmutatni magunkat a világnak. Mert csak a minták hatnak. A „köztetek ne úgy legyen világa”. Mi is ez? Hitem szerint az élet összes szegmensét átfogó új világ, egy új emberiség. A hegyre épült város.

Igen, ez azért nem megy, mert nem tudunk kilépni a meghatározottságainkból, mert az még fontosabb, vagy valami álszeméremből azt gondoljuk, hogy ott nem lehet „jól” élni. A tudat változása előbb-utóbb a körülményeink változását kikényszeríti. És visszafelé is igaz. Ha nem változik a tudatunk, mindent megteszünk, megmagyarázunk, hogy a körülményeink se változzanak. De apró lépésekben haladunk, generációkban gondolkodva. És a világ is változik, polarizálódik. Mindenki egyre jobban szembesülhet azzal, hogy milyen az élete. És akkor ott kell lenni a hívó szóval: „gyere be a mi örö-

münkbe”. Nézd, összetörtük a cserépedényt és ez találtuk magunkban. Te is megtalálhatod!

ADÁS (4.)

Ma bárhova nézünk adni lehetne, egy pillanat alatt el lehet költeni a jövedelmet, a vagyont, oda lehet adni az időt, a szeretetet, magyarul el lehet „égni” és bár azoknak sokat számít, a világ állapota ettől még nem javulna, hiszen a kérések száma exponenciálisan növekszik, az adók száma meg csökken. Ezt az ellentmondás mi sem tudjuk áthidalni, öröklődünk a feladatok, a hiány és saját hiányaink között.

Az adási folyamat ellen szól még az is, hogy a társadalmi beilleszkedés révén a felénk irányuló elvárások is nőnek, mely pénz, idő és energiaigényes. A mátéi ítéletabló és a jézusi tanítás erkölcsi (és ennek megfelelő számonkérési) elsőbbsége teljesíthetetlen feladatok elé állít bennünket, mely a gyakorlatban úgy csapódik le: megengedhetek-e bármit magamnak a minimumon túl, hiszen mások igénye az enyémhez képest alapvető. A hiányainkat sokszor nem tudjuk a nagyobb belső szeretet, a személyes odafigyelés révén kompenzálni, és sokszor saját gyermekeink, környezetünk felé sem vagyunk vonzók.

A feladat megtalálni a nagyon kényes egyensúlyt az önmagamra szántak, a közösségre szántak és a kifelé (rászoruló felé) szántak mennyisége és minősége között. A közösségre szánt erőforrásaink azért fontosak, mert csak a közösség növekedése adhatja meg az életünk más és más területei számára a kiteljesedést, a biztonságot és a függetlenséget. Mindezt bonyolítják a meglévő adási struktúráink mentén felsorakozott külső és belső elvárások, azaz, hogy ami van megmaradjon, sőt növekedjék.

A „szórd szét kincseid” és a gyógy okossága széles skáláját adja az egyéni életutaknak, viszont a közösségi illemszabályok és kialakult szokások fenntartása egyre nehezebb. Ezért jut a Bokor minden adási „vállalkozása” nehéz helyzetbe, mert fogyó erőforrásaink nemcsak a külső elvárások számára tragikusan végesek, hanem belső szándékainkat, vágyainkat sem tudják már követni.

Igy felerősödik bennem az a szempont, hogy a közösség határozottabb kontúrjait propagáljam, azaz, hogy adásaink ne kerüljenek ki a Bokorból, hanem a belső önépítést szolgálják: mert most nem a szétszórás, hanem a gyűjtés ideje van. A „rászoruló nem volt közöttük” ősegyházi világa azt jelentette, hogy a közösség meghúzta a maga kontúrjait, senkit nem zárt ki innen, de a szociális biztonságot a hit, magatartás stb. azonosság megélésével kötötte össze. Viszont mindenki számára nyitott volt az út, hogy hogyan lehet ide bekerülni, milyen „játékszabályok” mentén történik ott az élet. Mindez nem zárhatja ki a kifelé – a rászoruló felé – fordulást csak az arányokat hangolja át a közösség javára.

Persze azokat az egyéni, családi szokásokat és gyakorlatot (legyen saját szegényed, minden élethelyzetben is adjál) mindez nem írja felül, csak a kérdés bonyolultságát szélesebb horizontra helyezi. A Bokor tagjai összességükben ma évi milliárdos jövedelemmel és sok tízmilliárdos vagyonnal rendelkeznek. Ezek egyéni lehetőségek, de a lehetőségek teljesebb megosztása sok kiaknázatlan lehetőséget jelent. Itt a nagyobb belső bizalom és az érdekek pontosítása fontos és eddig át nem beszélt tényezők.

Ugyancsak át kell gondolni még oly fontosságú, de személyes közreműködésünkkel, szolgálatunkkal össze nem

kötött adásaink fenntartását. Ha az adásainkat a pasztorációs céljaink és lehetőségeink mentén fűzzük fel több szempontot érvényesítünk együtt és komplex „csomagot” - köztük a személyiségünket is - odatéve hathatunk és formálhatunk egy jézusi világot. Itt vetődik az is fel, hogy adásunk társaink szolgálatának adhat alapot, viszont itt megfontolandó, hogy e szolgálat alatt kinek, milyen világa épül.

Vigyáznunk kell arra, hogy a sok – fenti – mérlegelés mellett maradjunk meg „gyorsreagálási hadtest”-ként, azaz gyorsan és személyes tudjunk adni vészhelyzetek esetében. Itt csak saját csatornáinkban bízhatunk, mert bármely más egyházi vagy világi kezdeményezés a saját szempontrendszerét helyezi előtérbe, mely szöges ellenében állhat a miénkkel.

A hazai rászorultság katasztrofális hiányai egyre parancsolóbban vetik fel, hogy a nagy társadalmi újraelosztási elvekben (civilként, vagy szakértőként) hallassuk hangunkat és a társadalom transzparenciáját erősítsük és követeljük.

SZOLGÁLAT (5.)

Az emberek rosszul élnek. Na nem feltétlenül anyagiilag, hanem életvezetésükben, értékrendjükben, való világukban. És természetesen van a tényleges rászorultság, a roncsolódott lét megannyi gondja-baja. Így a szolgálat kettős. Kell szolgálni a fizikailag egészségeseket, de rosszul élőket és a fizikailag, emberileg rászorultakat.

A Bokor szolgálat alatt elsősorban ez utóbbit érti, de egyre jobban a másokra van szükség. Hiszen ott a szolgálat célja: az embereket ráébreszteni a valós értékek fontosságára (egyfajta sokoldalú mentálhigiénés terápiákra) ill. míg a másik esetben tényleges karitásról van szó.

A rossz életvezetésű, de amúgy egzisztáló (anyagi és egyéb lehetőségekkel rendelkező) családok és egyének fizetőképes szolgálatokat igényelnek, amire személyes vagy egyéb szolgáltatásokat vagy megélhetést lehet fel-fűzni. A segítő szolgálatok itt számosak lehetnek, mindenki „bevetetheti” pedagógiai, pszichológiai, kézügyességi, csoportszervezési stb. ambícióit és emberekkel, gyerekekkel foglalkozva húzhatja ki a mentális csapdák-ból őket, úgy, hogy ebben a megélhetési és pasztorális munkában a Bokor hasonló generációi is részt vennének. Magyarán a meglévő közösségi minta terápiai célokat szolgálna. Nem beszélve arról, hogy a Bokorgyerekek/felnőttek felé mindez belső szolgálat vagy vállalás is lehetne. A Bokor ifjúság pályorientációja, ill. a felnőttek átképzése ezeket az irányokat célozhatná. A gyerekekkel és a fiatalokkal való színvonalas foglalkozás ma piacképes is. Mindez testhezálló munkahelyeket teremthet, hiszen egyre nehezebb fárasztó munka után egy második műszakot is vállalni. Nem kell szégyellni, ha valaki ebből akar megélni, hiszen ha ebben örömet leli, ne savanyodjon egy nemszeretem munkahelyen, csak azért mert nem volt lehetősége elmenni onnan. A Bokor pasztorációs céljait is szolgálna egy játszóház, melyet vagy létre kell hozni, vagy vállalni egy üzemeltetést. Ne higgyük azt, hogy ma egy önkormányzat elutasítana egy ilyen kezdeményezést. A szolgálathoz ilyen értelemben is nagyobb bátorság szükséges.

A szolgálat jelentős része azonban nem ez, hanem tényleges segítése a rászorultaknak. Tudjuk azt, hogy ez a segítség milyen idegölő, sokszor eredmény és visszajelzés nélküli. Szerencsés lenne ezt a segítséget a pasztorációval összekötni, maga a segítség ténye legyen a vonzó. Úgy segítsek, hogy mások is kedvet kapjanak a segítséhez. És nemcsak segíteni kell, alkalmassá válni a segítségre is feladat. Az ember sokszor azért nem segít, mert nincsen hozzá belső erőforrása, tudása, motiváltsága. A segítők képzése – sokszor OKJ-s vagy civil tanfolyamokon – nagyon lényeges elem. Bármennyire is vannak fontos és rátermett emberek, mindebben sajnos jó a megszerzett tudást papíron is bizonylatolni. Bár a saját iskola nehézségekbe ütközik, de a felnőttoktatás szervezése a Bokor részére még nem bejárt terület.

Minden adás és szolgálat csapdája az, ha nem ágyazódik bele egy kontrollált létforma kereteibe, hiszen rengeteg elhúzó erő van a családtól, házastárstól, közösségtől. Sőt önmagamtól. A szolgálat így csapda is lehet, melybe belső és külső kontrollok nélkül könnyen besétálunk. Bár az egyéni teljesítések példaértékűek, a közösség közös szolgálata hatékonyabb lehet, sőt jelentős kohéziós és pasztorális előnyökkel is járhat. Persze az együtt élő, dolgozó közösségek, munkacsoportok helyzeti előnyt jelentenek, mert a szolgálat nem múlik az egyén esetleges fáradtságán, vagy túlterheltségén. Hiszen minden mindennel összefügg.

A szolgálat harmadik eleme a belső segítség. A „nézzétek hogy szeretik egymást” világa azt jelenti, hogy egy közösségben egymást szolgálják. Ez interaktív: én ezt tudom nyújtani, nekem erre van szükségem. A Bokorban minden személyes problémát meg kellene tudni oldani, vagy elérni azt, hogy a lehetséges problématerkép mind teljesebben lefedésre kerüljön. A generációk összekapcsolása, az életkori és élethelyzeti feladatok és szükségek feltárása és kimondása fontos lenne a Bokor belső nagy és kisközösségi életében. A Bokor stratégiája a belső szolgálat mentén érhető tetten.

SZELÍDSÉG (6.)

„A szelídek öröklük a Földet” -mondja Jézus. Mit jelent ez a titokzatos mondat? Azt, hogy majd „meglelkigyakorlatoztatjuk” a Föld lakóit, akik lemondanak az agresszióról és mindenki jó lesz? Hogy előbb-utóbb erkölcsössé válik mindenki, csak ki kell az időt várni és sokat kell dolgozni ezért és áldozatot hozni? Hogy a jó győz a rossz felett? A tendenciák nem ezt mutatják. És mi az, hogy örökség? Kihal az agresszió?

A szelídek egységben élnek mindennel, az élettelen dolgokkal, a növényekkel, az állatokkal és az emberekkel. Ők ismerik meg, élük meg ezáltal a Föld valódi arcát. Alapvetően ők „élvezik” a Földet. A kibomló virágot, a hasadó hajnalt, a folyópart fővenyét, az igaz barátságot és szerelmet. Ha a földhöz szelíden állunk, akkor lesz a miénk. Nem majd valami aranykorban, hanem most. Ebben a pillanatban. A kairóban.

Az ember élete folyamán – így mondják a pszichológusok – egy fájdalomzsákot épít. Mindent beletesz, ami neki fáj valamikor és ezt a zsákot cipeli, sőt saját magát sokszor ezzel a zsákkal azonosítja. Ezt növelik a napi bosszúságaink, a dolgokhoz való beállítódásunk, személyiségünk árnyai. Sok ember a fájdalommain (szenvedésein) keresztül identifikálja önmagát. A szelídség a fájdalomzsák letevése, sőt kidobása az ablakon, melyhez az első lépcső a megbocsátás ma-

gannak, másnak, a sorsnak, az Istennek. A szelídséghez a lelki élet útja vezet.

A szelídség „tanult” magatartása helyett a szelídség személyiségből fakadó belső kibontása az egyén és a közösség feladata. És majd minden ebből következik. A kis dolgok (napi rutin otthon a családban, az utcán, a munkahelyen) és a nagy dolgok, a nagy vállalások. A csendesség, a természet közelség, az egységélmény felszítása a másikkal, mind egy-egy lépcsőfok a szelídség útján. Sokszor gondolkodásunk áll a szelídségünk útjában. A felvilágosodás felszabadító mondata: „gondolkodom, tehát vagyok” széles kaput nyitott egy tragikus zsákutca felé. A gondolkodás a múlt és a jövő összekötése, melyben legtöbbször a jelen hiányzik. A gondolkodás tere az idő, és az én, a koncentrikus körökben az embert körülvevő érdekek. A létezés alapélménye a jelen és a másik. A létezés összetett élménye és valósága helyett a gondolkodás ilyen egyoldalú hangsúlyozása „a mindent meg lehet magyarázni és okolni” elvű történelemalakítás ma már látjuk, hogy mennyi kimondhatatlan szenvedést okozott.

Az első lépés a szelídség útján, tehát egy belső változás, azaz egy befelé vezető út. Aztán ez bomlik ki az időben és a térben, találja meg „sitz im Leben”-jét mindannyiunk mindennapjaiban. Ez a belső béke, Isten békéje árad ki általunk. Mindez segíti azt, hogy „nem egyedül járom az utat”. Nem csak a szelíd örökli a Földet, hanem a szelídek. Mert egymást megtalálva munkahelyen, a lakóhelyünkön, ott ahol élünk más viszonyok teremődnek. A megélt szelídség teremt meg a közösséget, a közös munkahelyet és a „hegyre épült város”-t.

Az, hogy ezt nem csináltuk még meg, leleplez bennünket: kevés bennünk a szelídség, vagy nem éljük át erejét, fontosságát, kipipáljuk mint egy feladatot. A szelídség nem feladat. Az az istentudatos létezés megnyilvánulása. A tudat következő evolúciós lépcsője. Mi hajlamosak vagyunk a szenvedést és az áldozatot felértékelni, de Isten nincs a szenvedés pártján.

A szelídek nemcsak öröklük a Földet, hanem új Földet is teremtenek. A szolgálatuk, maguk a létük. Az erőszakmentesség szervesen következik ebből a belső békeségből. Mindent meg kell tennünk és ki kell dolgoznunk, hogy a szelídségünk megnyilvánuljon. De ez már csak következmény. Az igazi történés az emberben belül történik. Erről is kell beszélni és erről is tanúságot kell tenni. Ez elég mostohán kezelt vagy szemérmes terület volt: milyen utak vezetnek a szelídséghez. A közösségi élet a szelídség szülőszobája. Hozzuk világra egymásban!

ÖNFENNTARTÁS (7.)

A Bokor derékhadja a szocialista munkaviszonyok között szocializálódott. Minderre ráterhelődött az a meggyőződés, hogy a dolgok fontossági sorrendjében a munka szükséges rossz, hogy a „pénz az ördög ürüléke” és az az elv, hogy „3-ról kettőre jutás” az autentikus magatartás, valamint hogy a munkahely és a munka elsősorban pasztorációs terület.

Ez a szemlélet – véleményem szerint- többet ártott mint használt, hiszen a munkahelyi pasztoráció nem volt nagyon sikeres, a munka és a munkával kapcsolatos

pozitív személyiségjegyek kialakulására kevés hangsúly helyeződött, kevés munkahelyi sikert értünk el, a munkamegosztásban történt alulértékelésben nem tudtuk megmutatni azt az alkotó emberséget, amit amúgy hordoztunk. A pozitívumok a közösségépítésben és a Bokor életében sem jelentkeztek és az alulmotiváltság az élet más területeit is áthatotta.

A kapitalizmus munkavállalására pedig alapvetően – és főleg ma – jellemző: a stressz, a verseny és akár az állami, akár a magánszférában a bizonytalanság és ennek kikerülésére adott túlzott alkalmazkodás. Viszont ez az alkalmazkodás kifáraszt, kiüresít, frusztrál, kevesen találják meg az eszmények és a valóság közötti helyes arányokat. A közösségen belüli anyagi különbségek kiegyenlítésének – belső redistribúció - nincs meg a módja, kultúrája. Így a pénz, a munka és az önfenntartás területe hallgatott vagy kevésbé megbeszélte marad.

A „földbe ástott talentumok” világa nem az Isten világa. Viszont egyértelmű Jézus felszólítása: úgy nem élheted meg a másik emberrel az egységedet (szeretetedet) hogy nagy különbségek vannak köztetek. Meg kell találni az egyensúlyt a munkában talált öröm, ambíciók és az adás között. Ennek megfelelően kívánatos a „make a lot, save a lot, give a lot” elvének érvényesítése, magyarul az önmagad elszegényítésének forrása a tisztességesen és ambiciózusan megkeresett jövedelem legyen.

Természetesen a munkahelyek továbbra is pasztorációs területek, hol a pasztoráció alanya (én) az anyagi függőségtől mentes ember és annak komplex személyisége, míg tárgya az anyagi világban élő másik. Persze jó, ha az ügyfelekhez személyesen is van kapcsolatunk, azaz a személyes szolgáltatások világában van legtöbb esélyünk, hiszen itt a teljes személyiségünkkel találkozunk. Ezért ambicionálni kellene – már a pályaválasztásoknál is, hogy a személyes szolgáltatások világában helyezkedjünk el és lehetőleg minél nagyobb távolságot tartva onnan, ahol csak kiszolgáltatottak lehetünk.

A független (vállalkozó) és személyes szolgálatokat nyújtó ember képes legjobban pasztorálni, sőt mondhatom azt is ez a terület kívánja a legnagyobb belső fegyelmet és kitaratást, mely az élet számos területén is érvényre jut. A mi tulajdonságainkkal a piac is biztonságos lehet, ill. lehet a közösségen belüli kapcsolati tőkére számítani. Az önálló vállalkozással járó negatív gondolataink helyett a pozitív oldalt kellene erősíteni. Tudomásul kell venni, hogy a fenti elv hozta létre és tartotta fenn alapvetően a Bokor mai anyagi struktúráját. És ezen elv mentén lehet nagyobbakat álmodni. A Bokor szemléletű emberek munkaerő-piaci értékét nem alul, hanem felül kell érvényesíteni, részben azért is, hogy a Bokron belül munkahelyeket teremthessünk és a belső közösségi önépítés anyagi alapjai megteremtődjenek. Hogy ez mi lehet azt nagyon meg kell gondolni, de a belső elosztásnak a nagycsaládosok sorsára, az idősekre illetve a gyerekek tanulására kellene fókuszálni (ösztöndíjak, tanfolyamok, nyarak eltöltés). A Bokornak olyan közösséggé kell válni, hol az ember kap a közösségtől és ez a kapás adásra serkenti.

Ezért javasolnám a szakmai és vállalkozói munkacsoportok mind teljesebb megerősítését és a kapcsolati tőkénk beadását a közös tálba. Ha nem képezünk alternatívát az állam és a multik világa mellett, beszív bennünket a megélhetési kényszer. Természetesen minden olyan kezdeménye-

zés fontos, mely a megélhetésnek anyagi feltételeit segíti (piac, termelői kapcsolatok, akciók, segélyek). Jó lenne ha a közösségünk tagjai több ambícióval vennének részt a munkahelyteremtés világában.

A közösség belső élete virágzik aztán ki a közösségi együttélés, egyéni anyagi lehetőségek összeadása világába, mely a hegyre épült várost mintázná.

MÁRCZI IMRE

A LÉLEK TEMPLOMA

Az emberi élet szimbólumok szakadatlan folyamata. Minden cselekvésünk hordoz bizonyos szimbolikus jelentést még akkor is, ha közvetlen, egyéni szükséglet kielégítésére irányul. A sokféle szimbólumban közös, hogy az aktuális jelentés mellett valami sokkal fontosabbra utalnak, s ez utóbbi a lényegi üzenetük. A szimbólumok az emberi élet alapvető értékeire, a túlélés szempontjából sikeresnek bizonyult stratégiákra, elvekre mutatnak rá. Ezek közül az egyik legfontosabb a vallás. A vallások szimbólumrendszere hallatlan gazdagságot, sokszínűséget mutat, de mindegyiknél fontos szerepet játszik a templom.

A templom, a szentély, a szent hely az emberi és az emberen túli/feletti kapcsolatát fejezi ki valamilyen épített, ritkábban természetes környezet segítségével. A hely a mindennapitól elkülönült: (szent) magas esztétikai igényével azt sugallja, hogy ennek a kapcsolatnak mélynek, harmonikusnak, szervesnek kellene lennie. A nagy vallások, próféták mind a föld (az ember) és az ég (az istenség) összetartozását hangsúlyozzák. A templom az a köztes hely, ahol a kettő találkozik. Bár az anyagi (materiális, testi) világban van, jelen van benne a lélek, a szellem (genius loci). Itt leomlanak a falak az emberi és emberen túli között; a szellem és a lélek kiszabadulhat az anyagvilág meghatározottságából, és kapcsolatba kerülhet a Mindenséggel, az Istenséggel. Beléphet a létezés tágasabb tereibe, megismerheti, otthonra találhat benne.

A templom jel, szimbólum. Jele, szimbóluma a Mindenségnek, a Teljességnek és a vele való találkozásnak. Az ember azonban általában képtelen közvetlenül felfogni a Mindenséget, nem tudja elérni a Teljességet, ezért a templomok általában valamilyen egyedi sajátosság révén próbálnak az ember számára hidat építeni. A templom a Mindenséget kívánja közvetíteni, de adott, az ember számára könnyen érthető konkrét formában (például Zeusz temploma, Vesta-szüzek szentélye, Jézus szívének szentelt templom, szent fa, folyó, hegy). Szükség van tehát közvetítő eszközökre; végül is maga a templom is közvetítő, eszköz. A lényeg a kapcsolat, amely általa létrejön.

A legtöbb vallás szerint nemcsak az istenséggel, hanem az embertársakkal, a másik emberrel való igazi találkozásban, közösségbe való bekapcsolódásban is transzcendálódik az emberi lét. Ezért van az, hogy a templom a személyek közötti találkozásban is fontos szerepet játszik. Nem véletlen, hogy a pszichológia is az emberi kapcsolatok "szentségéről" beszél. Az igazi találkozáshoz túl kell lépni önmagunkon akkor is, ha Isten, akkor is, ha a másik ember felé fordulunk.

A templom nemcsak konkrét, hanem elvont értelmű hely is. Helye a lét legmélyebb megtapasztalásának. Mivel ez a megtapasztalás, élmény az emberben születik meg, a templom eszményét legtokéletebben maga az ember testesíti meg. Mondhatjuk, hogy az ember az a "hely", ahol az evilági és az ezen túli létezés találkozik. Azért van az embernek ilyen sajátos (kitüntetett?) helye a létezés rendjében, mert köztes léte kapocs az anyagvilág és a transzcendens lét között. Nem abban az értelemben, mintha tőle függene a mindenség egysége, hanem mert az ember így tudja értelmezni magát, helyét a világmindenség létezői között. Az anyagvilágban gyökerezik, de minden törekvése arra irányul, hogy túllépjen rajta. Egyetemes meggyőződés, hogy ez nem lehetetlen; a vallás, a transzcendens távlat az emberi azonosságtudat kihagyhatatlan része. Máskülönb az emberi egzisztencia (a különállás a többi létezőtől), a sajátos emberi lét nem értelmezhető; akkor csak egy a létezők sorában. A lélek, a szellem és az öntudat jelensége miatt azonban "kilóg" ebből a sorból. Ezek az anyagon túli, transzcendens lét várományosává teszik, míg testi mivoltából a látható, materiális világ része.

Az ember köztes létezőként való felfogása sokszor jelentett problémát az emberi tudat, gondolkodás számára. Milyen viszonyban van a transzcendens és az immanens? Melyik a fontosabb, a meghatározó? A kérdést gyakran úgy próbálták feloldani, hogy vagy a transzcendens, vagy az anyagi vonatkozását tagadták (materializmus, szubjektív idealizmus, karizmatikus, okkult irányzatok stb.), túlhangsúlyozva a másik oldalt. Mindegyik valami lényegeset tett zárójelbe, ezért érthető, hogy az így előállt emberkép torz volt. Ennek megszeméno következményei mindenkor tapasztalhatók mind az egyén, mind a közösség életében (neurózis, fasizmus stb.).

A kultúrtörténet azonban beszámol másról is. Voltak (vannak?!...) nagy találkozások: Mózes és az Úr az égő csipkebokornál, Avilai Szent Teréz Jézus-élménye, vagy az irodalomban Abelard és Heloise, Bulgakov Mester és Margitája stb., stb. – de talán mindannyiunk őriz valamilyen egész személyét betöltő élményt egy másik személlyel (vagy Istennel) kapcsolatban. Ezek a találkozások akkor érik el csúcspontjukat, amikor az ember a másik által betöltve önmaga mélységeibe is bepillant. Nem ritka eset, hogy valakit egy másik személlyel való találkozás vagy Isten-élmény indít el egy önmaga felé vezető úton.

A templomot természetesen számos egyéb célra is fel lehet használni. Lehet múzeum, lehet belőle magtárat vagy akár uszodát csinálni. És lehet benne hamis isteneket imádni... Hogy az embert mi mindenre lehet "használni", rávenni, arról a történelmi és személyes tapasztalatok bőven szólnak. Némi cinizmussal azt mondhatnánk, hogy ebben is transzcendens volta nyilatkozik meg, hiszen minden elképzelhető dolgot elkövet, minden "túllép".

Az ember közties létének helyes értelmezése az élet sikerének a kulcsa. Ha az ember rosszul játssza ezt a szerepet, nemcsak egyéni sorsa, hanem az egész létezés vallhat kudarcot (például ha a jelenlegi tempóban “zabáljuk fel” a javakat, tönkremehet a földi bioszféra, és talán még Isten számításaiba is hiba csúszhat). A találkozás, a kapcsolat nem jön létre, és a két fél elmegy egymás mellett, érdekeik kereszteződhetnek.

Ma, az atombomba és az ökológia századában közhelynek hangzik, hogy a túlélés biztosítéka nem az egyéni lét körülbástyázása; sokkal inkább az adott létfeltételekhez szerves kapcsolódás és alkalmazkodás valók. A felelősség nélküli, pusztán információs kapcsolat nem sokat ér; az elköteleződéssel indulunk el abba az irányba, amely a csere, az adás, az osztozás, a közös programok révén közösséghez, szövetséghez, egyesüléshez vezethet. A kapcsolatok természetesen sokfélék és megvan a maguk története; többnyire konfliktusokkal terhesek és csak ritkán teljesednek ki.

Miért kell “szent” hely a találkozáshoz, a kapcsolathoz? Talán azért, mert az igazi kapcsolatban a legalapvetőbb léttartalmaink válnak nyilvánvalóvá, és a másik is hasonló áttetszőségében, mintegy lemeztelenedve jelenik meg számunkra. A kapcsolatban nem lehet hazudni; megmutatkozik az is, ami nem előnyös, hibás, szégyellnivaló. A szakrális tér, légkör megóv a kiszolgáltatottságtól: itt jelen van az Istenség, minden az ő szeme láttára történik. Itt csak elfogadás, befogadás, szövetségkötés lehetséges, a vetélkedés, az alantas indulatok ki vannak zárva. A kapcsolat, a találkozás misztikus emelkedettséggel, távlatlással jár együtt. A személyiség határai kitolódnak, az ember egynek érzi magát a másikkal, feloldódik a magánya. Úgy érzi, hogy megtalálta a helyét a világban, hogy otthon van benne. Átölel, magában egyesít mindent: Istent, világot, és benne a másik embert, a természetet. Olyan zsilipek nyílnak meg ilyenkor, amelyek a racionális tudat nem vagy alig képes szabályozni. Az egzakt tudományok eddig nem is nagyon vállalkoztak a kapcsolat, a találkozás körülírására, meghagyták azt az irodalomnak, a képző- és vizuális művészeteknek.

A fenti gondolatmenet akár egy hevenyészett misztikus vagy lélektörténeti eszmefuttatás része is lehetne. Jólfésült elméleteket kínál továbbá a pszichológia, az ismeretelmélet, a szociológia, a tudományelmélet stb. is – mindegyik a maga sajátos területén. Rendben, ha az ember teológus, pszichológus, filozófus, szociológus, stb. – de mi van akkor, ha egyszerűen csak ember? Mondjuk, hívő ember, aki hisz az élet értelmében, és keresi azt, de éppen most körülményeinek foglya, és nem ér rá filozófiai magasságokba emelkedni, hogy finoman cizellált heurisztikus struktúrái segítségével megragadja mindazt, amitől boldog, önmagával és környezetével harmonikus egyeddé válik?

A szellem és a lélek síkján születő találkozások nagyjából minden korban, minden civilizációban elfogadottak. Megvan ezek helye is. Ismeretesek a szellem, a tudás, a tudomány templomai; ilyen lehetett az Alexandriai Könyvtár, az athéni Scola, Cluny /ez egyben vallásilelki központ is/, az Annales köre, vagy napjainkban Oxford vagy Berkeley stb. A szellemi és lelki kapcsolatok a közösségi és az egyéni szférában is problémamen-

tesek egészen addig, míg valamilyen egyéni érdek fel nem lép valamelyik félnél. Például elmerülhet valaki Isten léte bizonyítékainak kutatásában, míg a megélhetési kényszer egyszer úgy nem hozza, hogy a cáfolatokkal kell foglalkoznia. A szellemi kapcsolatok azonban sokat kibírnak; bennük a személyes jelleg többnyire háttérben marad.

A lélekről rengeteget írtak, és ennek ellenére keveset tudunk. Az utóbbi időben a Jung nyomán járó pszichológia eredményei e téren hozzánk is eljutottak. Maga a lélek fogalma is legalább két jelentéskört hordoz. Az egyik a vallás fogalmi szerinti vett halhatatlan lélek; a másik a pszichológia lélekfogalma. Most ez utóbbi értelemben használom, jóllehet meggyőződésem, hogy a két fogalomkör közös nevezőre hozható.

A lélek az a valami, amivel az ember több, mint eszes állat: a teljesség utáni vágy, az önmagamat meghaladó mérték, a másikban való feloldás és ugyanakkor önmegvalósítás. Fantázia, álmok, tudattalan reflexek, vonzódások formájában fejezi ki magát – ezért érthető, ha a logikus-racionális gondolkodás nem tud vele mit kezdeni. A vallás szerint a lélek funkciója elsősorban az, hogy a transzcendenssel összekössön. A transzcendens fogalmát azonban többnyire leszűkíti és a túlvilággal, az üdvösséggel azonosítja. Pedig alapjában annyit jelent, hogy valamilyen irányban túllépünk önmagunkon.

Fentebb már utaltunk rá, hogy a transzcendensnek van horizontális dimenziója is. A házastársi, a szülő-gyerek közötti szeretet, a plátói szerelem, a mély barátságok, a bensőséges mester-tanítvány viszony stb. mind ennek tipikus esetei. Amikor egy efféle igazán mély kapcsolat létrejön, az ember úgy érzi, hogy létének határai leomlanak és a másikkal mintegy egygé válik. Hol történik ez? Belül, az emberben, a “tudat alatt”, a lélek mélyén. Miféle templomépület képes kifejezni, szimbolizálni ezt az élményt? Van megrendítőbb érzés annál, mint amikor az ember belép egy másik ember világába? Aki valaha is szerelmes volt, tudja ezt. Az élmény még akkor is hasonló lehet, ha a kapcsolat nem kölcsönös. A magunkban megélt vágyakozás szintjén maradt – elmaradt – találkozás ugyanolyan felforgató tud lenni.

A szellem és lélek síkján létrejövő találkozásoknak megvan az elfogadott koreográfiájuk. Mivel többnyire nincs szemmel látható ok-okozati összefüggésbe hozható következményük, a közfelfogás nem emel ellenük kifogást. Mégis, szerepük néha igen döntő az ember sorsának alakításában; ahogyan arról a világirodalom nagy barátságainak, szerelmeinek története mesél.

Az ember azonban nemcsak szellem és lélek, hanem testben is létezik. Úgy tűnik, hogy az európai keresztény civilizáció ezideig nem tudta kialakítani a test helyes, az ember számára harmonikus létet biztosító kultuszát. A testet mélységesen leértékeli a lélekhez és a szellemhez képest; mintegy szembeállítja azokkal. Látszólag a kereszténység a felelős azért, de a gyökerek régebbiek; úgy tűnik, hogy kezdettől fogva voltak/vannak olyan hagyományai az emberi létre vonatkozó elképzeléseknek, amelyek az egyik vagy másik oldalt tagadják, és az emberlétet egyetlen dimenzióra kívánják szűkíteni.

Ennek azonban általában nagy ára van. A letagadott, ki-rekesztett létmód valahol mégis betüremkedik. Ez az ellentmondásos helyzet állt elő napjainkban is. Miközben világos, egyértelmű, szigorú szabályok írják elő a kívánatos, “erköl-

csös” viselkedést, azt tapasztaljuk, hogy a többség mesze-másé más gyakorlatot folytat.

Az élet védelme, az életöszön azt kívánná, hogy óvjuk az életet, az egészséget ezek feltételeit. Ezzel szemben önpusztító életet élünk mind egyedileg, mind közösségekben. A fogyasztói létmód nyilvánvalóan károsítja az egyéni életet és aláássa a jövő létfeltételeit – mégis szinte kényszeres módon egyre nagyobb tempóban megyünk előre ezen az úton. Mi lehet ennek az oka?

A válasz a megroppant, torz emberszemléletből kinnálkodik. A test ilyen mértékű kultusza talán visszahatás a kereszténység testellenes szemléletére. Az antik hagyományon kívül ennek van egy másik oka is. Miután a konstantini fordulattal a kereszténység nyíltan feladta az erőszak ellenességét, új területet kellett találni, ahol az egyén lelkiismerete feletti uralmát biztosítani tudja. Ezt a kereszténység a szexualitásban találta meg, amelyre átvitte a korábban az erőszakra vonatkozó általános tiltást.

Úgy tűnik, hogy a test szintjén létrejövő találkozás ezért csak az intimnek nevezett szférában lehetséges – súlyos erkölcsi megfontolások mellett. A gesztusok világa, a “testbeszéd”, az erotikus kultúra szegénylő egy európai számára; nem is nagyon járatos azokban. A test azonban megköveteli a magáét: az ember testi mivoltában is meg akar nyilvánulni, ott akar lenni, ahol a találkozás megtörténik. Erre az alapvető igényre épül a szórakoztató ipar, a tömegkommunikáció, a reklám, a filmipar, a szexipar – mind csupa ipar, üzlet, vállalkozás, ahol két dolog ütközik össze végletesen: a pénz imádása és az ember intimitás, találkozás iránti igénye. Tudvalévő, hogy az előbbi a győztes.

Szokásokat, beidegződéseket megváltoztatni, kultúrát teremteni hosszú távú vállalkozás; több életnyi idő szükséges hozzá. Hogyan lehetne elindulni a tartalmasabb, őszintébb emberi kapcsolatok irányába? Egyáltalán: mi várható ettől?

Az utóbbin kezdve: Nem játszhatna velünk a hatalom ilyen csúf játékot, ha az ember rádöbbenne arra, hogy létének gyökerei a találkozásból fakadnak. Az élet legfőbb célja is a találkozás. A rátalálás arra, aki tökéletesen képes betölteni a bennünk levő hiányt. Találkozások, kapcsolatok sokasága kínálja magát naponta, melyek mellett többnyire süketen elmegyünk. Közben alkapszolatok hálójában vergődünk, amelyek megkötnék és felmorzsolják erőinket. És a hatalom ránk erőlteti olcsó pótlékait: fogyasztást, kariert, pótcselekvéseket.

A hiteles, őszinte kapcsolatokhoz helyre kellene állítani az embert. Tatarozni kellene az azonosságtudatát, mert az valahol megsérült. Talán a francia felvilágosodásban, talán a forradalmakban vagy az információ-robbanásban. A legszentebb templomot meggyalázták, szentségtelen célok szolgálatába állították.

A helyreállításhoz egyszerű receptek vannak, amelyek azonban képtelenül nehéz beváltani. A delphoi jóshelyen is tudták már több ezer éve, hogy az emberi sors kulcsa az önismeret (gnóthi szeauton – ismerd meg magadat). Jézus tanításának, erőfeszítésének a célja az volt, hogy helyreállítsa a kapcsolatot Isten és ember, valamint az ember és ember között – ennek sorsa ismeretes; a pszichoterápia kevesek számára elérhető. A léthazugsá-

gok pszeudovilágában az őszinteség képes csak rendet teremteni. Szembe kellene nézni önmagunkkal: ilyenek vagyunk.

A második lépés az volna, hogy vállaljuk magunkat. Akkor is, ha torz, csökevényes lélek lakozik bennünk. E két lépcső elengedhetetlen ahhoz, hogy megtisztuljunk, hogy megtisztítsuk a templomot. A harmadik: keresni a találkozást, próbálkozni a kapcsolatok elmélyítésével a szellem, a lélek és a test vonatkozásában. Egész (szent = odaadott) emberként kellene megnyilvánulnunk a másik számára, hogy ne legyen kijátszható a szellem a lélek ellen, a lélek a test ellen stb. Ha így volna, feleslegessé válna a keresztény morál görcsös tiltása a testiségre vonatkozóan – egyszerűen azért, mert a gesztusok, a viselkedés, az erotikus magatartás a teljes személyiség egységébe ágyazottan jelennének meg, ezért nem szorulnának kívülről jövő hitelesítésre, igazolásra – és így a tiltásnak sem lenne többé alapja.

Ami a templomban történik, az mind szent – mert csak olyasmi történhet ott, ami megáll az Isten színe előtt.

SZÉPLAKI ZSOLT

ÉLMÉNYBESZÁMOLÓ PERUBÓL

(3.)

Ismét kint vagyunk egy napra Satipoban. A legutolsó jelentkezésem utáni út vissza Oventenibe nem sikerült zökkenőmentesen. Egy oventeni-i boltos sofőrjével jöttem vissza. A 18 éves leharcolt Toyota Hiluxban hatan utaztunk, két idős nő (anyja és lánya) két korombeli indián srác, meg Javier, a sofőr.

Már Satipo-t elhagyva eszetlenül el kezdett esni az eső, így sejtettem, hogy nem sok jóra lehet majd az őserdőben számítani. Az agyagos úton a gép terepfokozatban is összevisszament. Apróság, hogy az autó ablaktörője nem működött, én alig láttam ki, de bíztam Javier rutinjában. (Én, mint a hülyegyerek, az elején még élveztem is, hogy csúszkál a gép, pont gondoltam rá, hogy Dávidék is biztos szívesen nyúznák ilyen terepen a vasat.) Egy lejtőn, a sokadik keresztbefordulásunkat nem sikerült a sofőrnek korrigálni, az autó keresztbefordulva csúszott az úton, majd az első kerék egy keményebb nyomba beakadt, és a lendület átfordította az egész autót. Egyszer fordultunk meg, majd a fejetejére állt az autó.

Javiernek és nekem sikerült először kimászunk. Az egyik nő nagyon kövér volt és be is sokkolt rendesen, így őt elég nehezen tudtuk kiszedni, de végül mindenki épségben

kikerült. Az autó összes ablaka betörött, így a szilánkokból kaptunk mind, de egy-két zúzódást leszámítva, senkinek sem lett baja, a legidősebb nő beverte a fejét, de semmi más. Nagy szerencse, hogy a platón nem utazott most senki.

Azt megfigyeltem, hogy az indiánok lélekjelenléte vész helyzetben nincs a topon. Az egyik gyerek miután kimászott, simán el kezdett vizelni az út mellett, majd a rakományból kipotyogott mangókból kajált, miközben a két nő az autóban sikítózott. Nem rossz szándékúak, csak nem nagyon tudnak mit kezdeni egy ilyen helyzettel. Miután a két nőt is sikerült nagyjából megnyugtatni, lepakoltuk a rakományt és visszafordítottuk a kocsit. Nem sokkal rá érkezett egy másik autó sok gyerekekkel, meg két tanárral Oventeniből, ők sokat segítettek, és elvitték a két idős nőt. Én róluk utána egy jó darabig nem is tudtam semmit. Az autó hűtőrendszere kilukadt és a motorolaj is elfolyt. Olaj volt nálunk, a vízrendszert meg Javier először jukkával akarta betömni, majd ütött bele két tojást. Nem igazán sikerültek ezek a gyenge próbálkozások (mondtam is neki, hogy ha sót is teszünk bele egész jó kis levesünk lesz, de nem hiszem, hogy megmarad a víz) Végül valami ragasztóval sikerült betömni a lyukat, így visszaülhettünk az ablak nélküli szilánkos autóba, elég hideg volt már, plusz esett az eső, így elég szenvedős volt a visszaút a borulás után, de laza 14 órával a Satipoi indulás után meg is érkeztünk Oventenibe.

Később tudtam meg, hogy a kövér idős nőt kórházba vitték, szívbeteg volt, és a sok stressz, meg sokk miatt a kórházban szívbetegsége miatt meghalt. Ez a hír eléggé tarkón ütött, de amúgy minden zajlik a megszokott mederben. Sokat melóznak, néha megyünk a közösségekhez is. Már befogtuk a lovakat is. Ja, igen, van másik ló. Neve nem volt, így a színe miatt Negrónak hívjuk. Elég békés csödör, sokkal jobban kezelhető, mint Gringo (ő többször megbokrosodott, meg berezel mindentől).

Más: múltkor találtam cipőt Satipoban, így már két bajnokit lejátszottam én is az egyik csapatban, San Carlosban. Elég hajtós a nagypályás foci, főleg úgy, hogy mind a két meccset emberhátrányban játszottuk, és középpályán kaptam helyet, de remélem, nemsokára belerázódom jobban. A múlt vasárnap kaptam egy csomagot a bokámra, így aznap nem is tudtam ráállni, de már ez is elmúlóban van.

A jó beszélgetések, nevetések a barátokkal, családdal nagyon hiányoznak. Tudom, hogy így nem személyes, hogy többen kapjátok meg ugyanazt a levelet, de írjatok majd, hogy otthon mi a helyzet!

FINTA LAJOS

LEVÉL PERUBÓL...

Kedves Barátaim! Sok idő eltelt már az utolsó jelentkezésem óta. Az ok egyszerű, szakad az eső naponta.

Január 10-én, a tél közepén elkezdtük az építkezést. Nem várhatunk tovább, ha a 2012-es iskolaévre át akarjuk adni a gyerekeknek. Hogy milyen nehéz dolgozni, pl. a cement egy hónap alatt a páratartalom miatt egybe-

köt, ha nem dolgozzuk be. Talán a kijövetelünk a faluból segít elképzelni a körülményeket.

Kedden délelőtt 10-kor indultunk egy terepjáróval (az enyém használhatatlan), kb. 12 személy. Mivel nem indultunk korán (hiába kértem őket) a falu szélén levő patak úgy kiöntött, hogy nem tudtunk átmenni. A sofőr először gatyára vetkőzött, gyalog ment át a derékig érő és gyors sodrású vízen, figyelve, hogy hol fog menni az autó. Ám a motor hűtőjének ventilátorát ki kellett iktatni, mert az is víz alá fog kerülni. Hiába mondtam, hogy elég, ha leveszik az ékszíjat, de ők a biztonság kedvéért leszerelték a ventilátort is. Így indultunk neki a víznek. Átértünk!!!!!!! Ám amikor a ventilátort vissza akarták szerelni -mint a faviccek forgatókönyvében - kiderült, hogy az a másik oldalon maradt. A sofőr ismételt vetkőzőszáma következett és nagysokára diadalmasan hozta a ventilátort.

A patak másik oldalán már akkora sár ástott ránk, hogy a kerekekre láncot kellett felrakni. Ez szabályos hólánc a sár ellen. Így araszoltunk órákon át Pautiig. Már szürküldött amikor megérkeztünk ebbe az indián faluba, ahol szerencsére egy tál bab és rizskeveréket kaptunk enni. Folytatni az utat csak úgy tudtuk, hogy a Gondviselés odaküldött egy hatalmas markológépet. Ez előttünk haladt és takarította a hegyomlásokat. Kb. 8 helyen szakadt le a hegyoldal, elradírozva az utat. Elképesztő, ahogy az a hatalmas gép gyufaszálként törte darabokra a hegyomlással lecsúszó nagy fákat és vágott új utat nekünk. Késő éjjel érkeztünk meg Quirisariig a másik indián faluig. Innen már nem volt értelme tovább menni, mert az utolsó komp este 10-kor megy utoljára és már 11 óra volt. Így egy kis "alvást" is beiktattunk. A földre egy fóliát terítettünk, hogy a talaj nedvessége ne áztasson el és semmi más!!!!!! A hátamra nem mertem feküdni, hogy a vesém fel ne fázzon, mert az éjszaka azért hideg. A megváltással felérő volt, amikor hajnali 4-kor végre folytattuk az utat. Azt hiszem fölállítottuk a 2011-es világrekordot, hiszen a kb. 200 km-es távot kemény 23 órás küzdelemmel gyúrtuk magunk mögé.

Ezt csak azért írtam, hogy miért nem írok sűrűn. Nem az elfelejtés az oka!!!

Az Úr őrizzen titeket is, mint minket. Lajos

HELLMUT HOLTHAUS

GYERMEKKORI VÁLSÁGOK EGY KÉTÉVES NAPLÓJÁBÓL

"Csütörtök

8:10 Kölni a szőnyegre spriccelve. Finom illata van. Mama haragszik, kölnvizet megtiltották.

8:45 Öngyújtó a kávéba dobva. Dádát kaptam.

9:00 Konyhában voltam. Kidobtak. Konyha megtiltva.

9:15 Papa dolgozószobájában voltam. Kidobtak. Dolgozószoba is megtiltva.

9:30 Szekrénykulcsot kihúztam. Azzal játszottam. Mama nem tudta, hogy hova tűnt el. Én sem. Mama szidott.

10:00 Piros ceruzát találtam. Tapéta befestve. Megtiltva.

10:20 Kötőtű kihúzva a kötésből, és meggörbítve. Másik kötőtű a heverőbe dugva. Kötőtűk is megtiltva.

11:00 Tejet kellett volna innom. De én vizet akartam. Dühös ordítást hallattam. Dádát kaptam.

11:10 Nadrágba pisiletem. Dádát kaptam. Bepisilés megtiltva.

11:30 Cigaretta eltörve. Benne dohány. Nem ízlik.

11:45 Százlábú egészen a fal alá követve. Ott pince-ászká találva. Nagyon érdekes, de megtiltva.

12:15 Koszt ettem. Érdekes ízű, de tilos.

12:30 Saláta kiköpve. Élvezhetetlen. Kiköpés mégis megtiltva.

13:15 Déli pihenő az ágyban. Nem aludtam. Felkeltem és a dunyhán ültem. Fáztam. Fázás is megtiltva.

14:00 Utánagondoltam. Megállapítottam, hogy minden meg van tiltva. Minek van az ember egyáltalán a világon?"

ANTHONY DE MELLO

GONDOLATOK...

A látogatók mindig elcsodálkoztak a Mester nyugodt, kényelmes tempóján.

- Nincs nekem arra időm, hogy siessek - mondogatta.

Az engedelmesség betartja a szabályokat. A szeretet tudja, hogy mikor szabad azokat megszegni.

Mindkettő - ami elől menekülsz és ami után vágyódsz - benned van.

Nagy titok az, hogy bár az emberi szív vágyódik az után az Igazság után, amiben tisztán megtalálja a szabadságot és az örömet, mégis az emberek első reakciója erre az Igazságra gyűlölet és félelem.

- Lehetek a tanítványod?

- Csak azért vagy tanítvány, mert szemed zárva van. Mihelyt megnyitod, már nem lesz mit tanulnod tőlem, vagy bárki mástól.

- Mi szükség van akkor Mesterre?

- Hogy megláttassa veled, mennyire haszontalan dolog Mesterre hagyatkozni.

A Mestert már életében legendák övezték. Azt tartották, hogy egyszer Isten is tanácsért fordult hozzá:

- Bújócskázni akarok az emberekkel. Megkérdeztem az angyalaimat, hogy szerintük melyik a legjobb búvóhely. Volt aki azt mondta, hogy az óceán fenéke. Mások a legmagasabb hegycsúcsot ajánlották. Megint mások a hold túlsó oldalát vagy egy távoli csillagot. Te mit ajánlasz?

- Rejtőzz el az emberi szívben - válaszolt a Mester. - Az lesz az utolsó hely, ahol keresni fognak.

Nem tudni másoknak: ez része a felébredésnek, ez gyönyörű. A felébredés része, hogy úgy éled az életedet, ahogy helyesnek találod. Értsd meg: ez nem önzés. Önzés az, mikor másoktól azt követeled, hogy úgy éljenek, ahogy te helyesnek látod. Az önzés. Nem önzés, ha úgy éled a saját életedet, ahogy helyesnek látod.

Jó dolog gyertyát gyújtani, de élvezetesebb a sötétséget szidni.

Mindazt, amit másoknak adsz, önmagadnak adod.

